

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΕΣΔΑ 12^{ης}-14^{ης} 2016-10-12

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΟΜΠΟΛΙΤΗ

ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΗ

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΦΑΚΕΛΟΥ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ Ν. 3869/2010

Η ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΤΩΝ ΧΡΕΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ - ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΟΜΠΟΛΙΤΗΣ (Θέματα υπ' αριθ. 1, 2, 3)

1) Η ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΚΑΣΙΜΩΝ

2) Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ- ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΦΑΚΕΛΟΥ ΚΑΙ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΔΙΑΤΑΓΗΣ

3) Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΦΑΚΕΛΟΥ ΚΑΙ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΟΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ ΣΤΙΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 3869/10

Α. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ - ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΔΙΑΔΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ ΑΙΤΗΣΗΣ

α. Αρμοδιότητα

β. Νομιμοποίηση διαδικίων

I. Ενεργητική νομιμοποίηση

Θάνατος οφειλέτη

II. Παθητική νομιμοποίηση

IIα. Εκχώρηση απαίτησης (τιτλοποίηση)

IIβ. Διαδοχή πιστωτικών ιδρυμάτων (συγχώνευση- ειδική διαδοχή).

γ. Περιεχόμενο (ορισμένο) της αίτησης κατ' αρθ. 4 παρ. 1

δ. Παραδεκτό αίτησης

I. Έγγραφα

II. Άπαξ απαλλαγή

III. Απόρριψη προγενέστερης αίτησης.

IV. Υπογραφή και κατάθεση δικογράφου αίτησης από

διάδικο ή πληρεξούσιο δικηγόρο.

V. Ο τυπικός έλεγχος γραμματείας μετά το ν. 4336/15.

B. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ

I. Επιδόσεις- Συμμετοχή παραλειφθέντος πιστωτή- Η επίδοση στον εγγυητή.

II. Προδικασία Δικαστικού και Προδικαστικού συμβιβασμού.

Γ) ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΑΙΤΗΣΗΣ

I. Υπαγόμενα στο νόμο πρόσωπα

II. Υπαγόμενα στο νόμο χρέη (και μετά το ν. 4336/15)

III. Διαχρονικό δίκαιο

IIIα. Η διαδικασία κατάθεσης της αίτησης μετά το ν. 4336/15 - επανυποβολή αίτησης ή συμπληρωματική αίτηση κατά το ν. 4336/15 (σελ. 29).

ΕΥΘΑΛΙΑ ΚΩΣΤΑ (θέμα υπ' αριθ. 4)

4. Η ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΧΡΕΩΝ.

I. Έρευνα Ουσιαστικών προϋποθέσεων.

Iα Αδυναμία πληρωμών.

II. Ενστάσεις πιστωτών.

δολιότητα-καταχρηστική άσκηση δικαιώματος-παράβαση καθήκοντος αλήθειας

.

IV. Η δικαστική ρύθμιση των χρεών

IVα. Ρύθμιση μηνιαίων καταβολών αρθ. 8 παρ. 2 (διάρκεια, κριτήρια, μηδενικές, τροποποίηση της ρύθμισης, εκτελεστικότητα απόφασης-αναστολή).

IVβ. Ρύθμιση εκποίησης ρευστοποιήσιμου περιουσιακού στοιχείου (αρθ. 9 παρ. 1)-Περιεχόμενο της ρύθμισης-Εκκαθαριστής-μεταρρύθμιση απόφασης.

IVγ. Ρύθμιση εξαίρεση από την εκποίηση της κύριας κατοικίας του οφειλέτη- προϋποθέσεις- περιεχόμενο

V. Συνδυασμός των τριών ρυθμίσεων

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΟΜΠΟΛΙΤΗΣ (Θέματα υπ' αριθ. 5, 6,7)

5. Οι ρυθμίσεις μετά τις τροποποιήσεις με τους ν. 4336/15 και 4346/15

6. Ειδικά θέματα

I. Έλεγχος αμφισβητούμενων απαιτήσεων.

II. Η επικαιροποίηση κατά το ν. 4336/15

III. Η μεταρρύθμιση της απόφασης για εξαίρεση από την εκποίηση της κύριας κατοικίας.

7. Αίτηση και Απόφαση απαλλαγής επί Μικροφειλών (αρθ. 5^α ν. 4336/15).

1. Η ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΚΑΣΙΜΩΝ (αρθ. 4 παρ. 3 κατά το ν. 4161/13 και 4 παρ. 5 μετά το ν. 4336/15)

Με την κατάθεση της αίτησης ορίζονται δύο δικάσιμοι. Η πρώτη εντός 2 μηνών κατά το ν. 4336/15 (μετά 2 μήνες υπό το ν. 4161/13) και η δεύτερη για τη συζήτηση της αίτησης εντός έξι (6) μηνών (σημείωση η χρήση όρου «υποχρεωτικώς» αποτελεί ευχή και η μη τήρησή της δε δημιουργεί ακυρότητα ή απαράδεκτο).

Η επεξεργασία της αίτησης και του φακέλου γίνεται τόσο κατά την πρώτη δικάσιμο , όσο και κατά τη δεύτερη.

I. Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Κατά την πρώτη δικάσιμο το δικαστήριο ερευνά κατ' αρχάς το ενδεχόμενο επίτευξης προδικαστικού συμβιβασμού με βάση το σχέδιο-πρόταση του οφειλέτη που περιέχεται στην αίτηση και τις απαντήσεις-παρατηρήσεις που κατέθεσαν οι πιστωτές και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει η διάταξη του αρθ. 7 του νόμου (ομοφωνία ή μέσω του μηχανισμού της υποκατάστασης). Σε καταφατική περίπτωση επικυρώνει το συμβιβασμό και η αίτηση θεωρείται ως ανακληθείσα.

Σε αρνητική περίπτωση (κανόνας) προχωρεί στην πρώτη συζήτηση της υπόθεσης προκειμένου να αποφανθεί σχετικά με τη χορήγηση προσωρινής διαταγής για τη λήψη προληπτικών μέτρων προστασίας της περιουσίας του οφειλέτη μέχρι την οριστική ρύθμιση.

Η προσωρινή διαταγή του αρθ. 5 παρ. 2 αποτελεί συνέχεια της προστασίας του οφειλέτη με την αυτοδίκαιη

αναστολή των ατομικών διώξεων που επέρχεται με την κατάθεση της αίτησης (αρθ. 4 παρ. 5).

Για τη χορήγηση της προσωρινής διαταγής, δεν απαιτείται ειδικό αίτημα στην αίτηση, αλλά μπορεί να χορηγηθεί και αυτεπάγγελτα.

Ο ειρηνοδίκης, όμως γινόταν δεκτό υπό το παλαιό δίκαιο από την νομολογία και προβλέπεται πλέον ρητά στο ν. 4336/15, ερευνά (πιθανολογεί) με βάση τα στοιχεία του φακέλου και τις αποδείξεις που θα προσκομιστούν τη συνδρομή προϋποθέσεων για την ένταξη του οφειλέτη στο νόμο, όπως ειδικότερα ορίζεται στη διάταξη του αρθ. 5 παρ. 2 (το παραδεκτό της αίτησης, την πλήρωση των προϋποθέσεων των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 1 του νόμου κλπ).

Εφόσον από τον έλεγχο κριθεί ότι ο οφειλέτης δεν υπάγεται στις ρυθμίσεις του νόμου, πχ γιατί έχει πτωχευτική ικανότητα ή γιατί δεν βρίσκεται σε αδυναμία πληρωμών, τότε δε θα του χορηγηθεί η ζητούμενη προσωρινή προστασία. Όμως, επειδή η κρίση είναι προσωρινή και δεν μπορεί να ανατραπεί με ένδικα βοηθήματα (δεν προβλέπονται), αλλά κυρίως για να μην προκαταλαμβάνεται η οριστική κρίση, η οποία μπορεί να είναι διαφορετική, θα πρέπει ο ειρηνοδίκης να οδηγείται σε απορριπτική απόφαση επί της προσωρινής διαταγής μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και συγκεκριμένα μόνο εφόσον ο οφειλέτης καταφανώς δεν εμπίπτει στο νόμο και κατέθεσε αίτηση ρύθμισης με σκοπό να παρακωλύσει την εκτελεστική διαδικασία. Σε διαφορετική περίπτωση θα διαμορφωθούν αμετάκλητες καταστάσεις που αλλοιώνουν τη ρύθμιση και τον επιδιωκόμενο σκοπό της (πχ αναγκαστική εκποίηση κύριας κατοικίας).

-Περιεχόμενό της προσωρινής διαταγής αποτελεί η αναστολή των ατομικών διώξεων κατά του οφειλέτη είτε προληπτικά είτε μετά την έναρξη της εκτελεστικής διαδικασίας, η διατήρηση της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του, η απαγόρευση εγγραφής προσημειώσεων, η απαγόρευση συντηρητικής κατάσχεσης (π.χ. τραπεζικών λογαριασμών), η αναστολή της παρακράτησης (εν όλω ή εν μέρει) αποδοχών από το ΤΠΔ ή άλλο πιστωτικό ίδρυμα κλπ (βλ. σε Βενιέρη-Κατσά εκδ. 3η σελ. 376 και 383 με παραπομπές και σε Κρητικό εκδ. 3^η σελ. 177 επ.).

-Παράλληλα με τη διάταξη περί αναστολής των ατομικών διώξεων κλπ, θα πρέπει να περιληφθεί (και αυτεπάγγελτα) στην προσωρινή διαταγή και διάταξη με περιεχόμενο τον ορισμό μηνιαίων καταβολών, οι οποίες αποτελούν επιβαλλόμενη στον οφειλέτη υποχρέωση, δηλαδή οιονεί αντάλλαγμα της χορηγηθείσας αναστολής .

-Σημειωτέον ότι ο χρόνος των καταβολών της προσωρινής διαταγής σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος του ανωτάτου χρονικού ορίου που ορίζει ο νόμος για τη ρύθμιση του 8 παρ. 2 (5 χρόνια υπό το ν. 4161/13 εφόσον ορίστηκε να συνυπολογιστούν στη ρύθμιση αυτή ή 3 χρόνια μετά το ν. 4336/15).

- Το ποσό των καταβολών οριζόταν με την παρ. 2 του αρθ. 5 ν. 4161/13, ως εύλογο (κανόνας) με βάση τα εισοδήματα και τις δαπάνες διαβίωσης του οφειλέτη και των προστατευόμενων μελών της οικογένειάς του, όπως προσδιορίζονται και οι μηνιαίες καταβολές της ρύθμισης τους αρθ. 8 παρ. 2. Συγχρόνως προβλέπονται και κατώτατα όρια (10% της τελευταίας κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης ενήμερης δόσης, με ελάχιστο ποσό αυτό των 40 ευρώ). Ακόμη μπορεί, με τη συνδρομή των προϋποθέσεων του αρθ. 8 παρ. 5, να οριστούν μικρότερες από τα προβλεπόμενα όρια του αρθ. 5 παρ. 2 ή 3 ακόμη και μηδενικές. Με τη νέα της διατύπωση μετά το ν. 4336/15 η διάταξη αυτή ως 5 παρ. 3, δε διαφοροποιείται ουσιαστικά ως προς το εύλογο ποσό, καθόσον ως προσδιοριστικός παράγοντας των μηνιαίων καταβολών ορίζονται οι εύλογες δαπάνες διαβίωσης της οικογένειας του οφειλέτη ενώ διατηρούνται τα ελάχιστα όρια. Ο προσδιορισμός των ευλόγων δαπανών διαβίωσης από το ΚΣΔΙΧ ή την ΕΛΣΤΑΤ, στον οποίο παραπέμπει η διάταξη του αρθ. 5 παρ. 3, δεν είναι δεσμευτικός για το δικαστήριο, αλλά αποτελεί απλή εκτίμηση και λαμβάνεται υπόψη κατά συνεκτίμηση με τις υπόλοιπες αποδείξεις (βλ. σε Κρητικό εκδ. 4^η σελ. 231 επ. και σε Βενιέρη-Κατσά εκδ. 3^η σελ. 497 επ.).

Συνυπολογισμός: Ο χρόνος και το ποσό των μηνιαίων καταβολών της προσωρινής ρύθμισης, επί των αιτήσεων υπό την ισχύ του ν. 4161/13, δηλαδή αυτών που κατατέθηκαν μέχρι τις 14-8-15 (εφόσον δεν έχει γίνει η 1^η συζήτηση και εκκρεμεί η προσωρινή διαταγή), συνυπολογίζονται σ' αυτόν της κύριας ρύθμισης των αρθ. 8 παρ. 2, και 9 παρ. 2 (βλ. αρθ. 5 παρ. 2 και 9 παρ. 4 μετά το ν. 4161/13),

(βλ. ΕιρΠατρ 486 και 591/15 ΤΝΠ-ΝΟΜΟΣ, και ΕιρΠατρ 387/2015, ΕιρΠατρ 266/2014)). Γι' αυτό θα πρέπει να ορίζεται στην προσωρινή διαταγή σε ποια από τις δύο ρυθμίσεις θα συνυπολογιστεί ο χρόνος και το ποσό των καταβολών. *Είτε θα οριστούν ως προκαταβολές για τη βασική ρύθμιση του αρθ. 8 παρ. 2, είτε ως τέτοιες γι' αυτή του αρθ. 9 παρ. 2 (αρθ. 5 παρ. 2), ή και των δύο ρυθμίσεων (βλ. σχέδια προσωρινών).* Επί των αιτήσεων που κατατέθηκαν μετά την ισχύ του ν. 4336/15 (και του ν. 4346/15) ο συνυπολογισμός τους γίνεται μόνο στη ρύθμιση του αρθ. 8 παρ. 2 (αρθ. 5 παρ. και 9 παρ. 5 μετά το ν. 4336/15), συνεπώς δε χρειάζεται ειδική διάταξη στην απόφαση της προσωρινής διαταγής.

-Χρονική ισχύς της προσωρινής διαταγής:

Με το ν. 4336/15 (αρθ. 5 παρ. 2) ορίζεται ότι η χρονική ισχύς της προσωρινής διαταγής δεν μπορεί να υπερβαίνει σε διάρκεια τους έξι (6) μήνες. Προφανώς συνδέεται με τον προβλεπόμενο από το νόμο χρόνο συζήτησης της αίτησης. Αυτός όμως μπορεί να οριστεί και μετά το εξάμηνο, όταν λόγω φόρτου των πινακίων δε μπορεί να τηρηθεί το εξάμηνο. Συνεπώς αν αυτός οριστεί μετά το 6μηνο κατ' ανάγκη θα πρέπει να έχει μεγαλύτερη διάρκεια η ισχύς της προσωρινής διαταγής, πράγμα που βρίσκεται μέσα στο πνεύμα της διάταξης, η οποία σαφώς συνδέει τη χρονική διάρκεια της προσωρινής μ' αυτή του μεσοδιαστήματος μέχρι τη συζήτηση της κύριας αίτησης, κατά το οποίο όμως είναι αναγκαία η προσωρινή προστασία. Συνεπώς η ισχύς της μπορεί και πρέπει να οριστεί και πέραν του εξαμήνου μέχρι την οριστική απόφαση ρύθμισης.

Εξάλλου η στενή ερμηνεία της διάταξης και η αποδοχή της άποψης ότι καθορίζεται μ' αυτή αυστηρά συγκεκριμένη χρονική διάρκεια ισχύος της προσωρινής διαταγής αντιβαίνει στο σύνταγμα και συγκεκριμένα είναι αντίθετη με τις διατάξεις του των αρθ. 20 παρ. 1 και 8 , αλλά και τη διάταξη του αρθ. 6 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής σύμβασης της Ρώμης , οι οποίες αφορούν και την προσωρινή δικαστική προστασία. Και αυτό γιατί η δεσμευτική δικαστική διάγνωση του δικαιώματος, ως συνταγματικά κατοχυρωμένη με τις διατάξεις αυτές μορφή έννομης προστασίας συνοδεύεται από την προσωρινή εξασφάλισή του , χωρίς την οποία δεν μπορεί να εξασφαλιστεί η οριστική διάγνωση, και η αναγκαστική πραγμάτωση . Συνεπώς ο κοινός νομοθέτης

δεν έχει την εξουσία να απαγορεύει την προσωρινή δικαστική προστασία, και κάθε αντίθετη διάταξη είναι αντισυνταγματική (βλ, Μπέη ΚΠολΔ, σελ. 16 και σε Βενιέρη-Κατσά εκδ. 3η σελ. 393).

Επίσης με το αρθ. 5 παρ. 4 του ν. 4336/15 προβλέπεται η ανάκληση από το δικαστήριο της προσωρινής διαταγής σε περίπτωση που ο οφειλέτης καθυστερεί την καταβολή των δόσεων που ορίστηκαν (ΕιρΠατρ 639/2014, βλ. και κάτω από το αρθ. 9 παρ. 2). Στο ν. 4161/13(αρθ. 5 παρ. 2 σε συνδυασμό με το αρθ. 11 παρ. 2), γινόταν λόγος για έκπτωση, η οποία ερμηνεύτηκε από τη νομολογία ότι είχε την έννοια της ανάκλησης. Επίσης υπάρχει δυνατότητα και μεταρρύθμισής (κατ' ανάλογη εφαρμογή του αρθ. 8 παρ. 4 και σύμφωνα με τις διατάξεις των αρθ. 758 και 781 παρ. 2 ΚΠολΔ) με τη συνδρομή νέων πραγματικών περιστατικών και την επίκληση νέων στοιχείων που δικαιολογούν διαφορετική προσωρινή ρύθμιση, όπως η μεταβολή των εισοδημάτων του και των βιοτικών αναγκών του οφειλέτη (θετική ή αρνητική)

II. Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΦΑΚΕΛΟΥ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΟΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ ΣΤΙΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

A. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ - ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΔΙΑΔΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ ΑΙΤΗΣΗΣ

α. Αρμοδιότητα - Διαδικασία

Αρμόδιο καθύλη και κατά τόπο δικαστήριο για την εκδίκαση της αίτησης που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 4 είναι το Ειρηνοδικείο στην περιφέρεια του οποίου ο οφειλέτης έχει την κατοικία του, άλλως τη συνήθη διαμονή του, το οποίο δικάζει με τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας.

β. Νομιμοποίηση διαδικών

I. Ενεργητική νομιμοποίηση

Νομιμοποιείται ενεργητικά το φυσικό πρόσωπο, που στερείται πτωχευτικής ικανότητας (αρθ. 1 παρ. 1). Δεν νομιμοποιούνται τα νομικά πρόσωπα, καθώς και οι έμποροι και πρώην έμποροι, οι οποίοι κατά το χρόνο παύσης των πληρωμών τους είχαν πτωχευτική ικανότητα (αρθ. 2 Πτωχ.Κωδ.)

Ειδικά ο θάνατος του οφειλέτη (βλ. Κρητικό εκδ. 3^η σελ. 18 επ.)

Αν αποβιώσει ο οφειλέτη μετά την επέλευση της εκκρεμοδικίας καταργείται η δίκη, καθόσον το επίδικο δικαίωμα της ρύθμισης είναι προσωποπαγές.

Οι κληρονόμοι μπορούν να αρχίσουν οι ίδιοι ατομικά νέα διαδικασία, εφόσον συντρέχουν στο πρόσωπό τους οι όροι του νόμου.

II. Παθητική νομιμοποίηση

Με το ν. 4161/13 θεσπίζεται η συλλογικότητας της διαδικασίας και η καθολικότητας της ρύθμισης (αρθ. 8 παρ. 1 γ', βλ. Κρητικός εκδ. 3^η σελ. 16). Συνεπώς είναι υποχρεωτική η συμμετοχή όλων των πιστωτών, οι οποίοι τελούν μεταξύ τους σε σχέση οιονεί αναγκαστικής παθητικής ομοδικίας (ή απλής ομοδικίας όπως επίσης γίνεται δεκτό).

Η Εκχώρηση απαίτησης.

Επί εκχώρησης της απαίτησης σύμφωνα με τους όρους των αρθ. 455, 460 ΑΚ, ή του ν. 3156/2003 για τη μεταβίβαση των τιτλοποιούμενων απαιτήσεων, ο εκδοχέας αποκτά δικαιώματα απέναντι στον οφειλέτη και στους τρίτους από την αναγγελία της εκχώρησης στον οφειλέτη, ως τέτοια δε κατά ν. 3156/2003 λογίζεται η καταχώριση της μεταβίβασης στο δημόσιο βιβλίο του άρθρου 3 του Ν 2844/2000, (ΜΠΡ ΑΘ 2391/2011 ΤΝΠ-ΝΟΜΟΣ, ΕιρΠειρ 163/2012 ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ «ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ & ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ», Τεύχος 11/2012 και παρατηρήσεις Κρητικού κάτω απ' αυτή).

Σημασία έχει ο χρόνος κατά τον οποίο έγινε η εκχώρηση και η αναγγελία της, πριν δηλαδή ή μετά την επίδοση της αίτησης, από την οποία επίδοση ο πιστωτής αποκτά την ιδιότητα του διαδίκου.

Αν έγινε πριν την επίδοση της αίτησης ο οφειλέτης πρέπει να περιλάβει στην αίτησή του τον νέο πιστωτή ως φορέα πλέον της απαίτησης και να αρχίσει έναντι αυτού τη διαδικασία υπαγωγής στις ρυθμίσεις του νόμου.

Εφόσον ο οφειλέτης δεν έχει αναφέρει στην αίτηση το σωστό πιστωτή, τότε η αίτηση του έναντι ενός του συγκεκριμένου πιστωτή είναι απορριπτέα ως κατ' ουσία αβάσιμη, γιατί ο αναφερόμενος στην αίτηση πιστωτής δεν είναι πράγματι τέτοιος αναφορικά προς τον αιτούντα οφειλέτη. Όμως λόγω της συλλογικότητας της διαδικασίας και την καθολικότητας της ρύθμισης το δικαστήριο κατ'

αρθ. 8 παρ. 1 γ' θα αναβάλλει τη συζήτηση προκειμένου να κληθεί ο νέος πιστωτής και να ρυθμιστή στο πρόσωπό του και το χρέος αυτό, το οποίο δεν μπορεί να μείνει εκτός διαδικασίας. Μπορεί όμως ο νέος αυτός πιστωτής να εμφανιστεί αυτοβούλως ή μετά από ανακοίνωση της δίκης από τον εκχωρητή στον οποίο έγινε η επίδοση της αίτησης ή και το οφειλέτη και να ασκήσει κύρια παρέμβαση ώστε να καταστεί διάδικος (βλ. την ΕιρΠατρ 663/2015 για την αντίστοιχη περίπτωση της ειδικής διαδοχής τραπεζών). Μπορεί ακόμη ο οφειλέτης να τον προσεπικαλέσει στη θέση του εκχωρητή, οπότε καθίσταται με την επίδοση της προσεπίκλησης διάδικος χωρίς να χρειάζεται να ασκήσει κύρια παρέμβαση.

Αν έγινε μετά την κατάθεση και επίδοση της αίτησης, διάδικος παραμένει ο παλιός πιστωτής κατ' αρθ. 225 ΚΠολΔ. Ο νέος όμως πιστωτής μπορεί να ασκήσει κύρια παρέμβαση ώστε να καταστεί διάδικος και να ρυθμιστεί στο πρόσωπό του η απαίτηση.

Ο οφειλέτης αρκεί να αποδείξει την ιδιότητα του αναφερόμενου στην αίτηση ως πιστωτή, ο δε πιστωτής που την αμφισβητεί, ο οποίος και γνωρίζει την επελθούσα μεταβολή στο πρόσωπο του φορέα της απαίτησης και διαθέτει τα σχετικά στοιχεία, οφείλει ανταποδεικτικά να αποδείξει την επελθούσα μεταβολή. Αν το τελευταίο δεν αποδειχθεί, τότε διατηρείται η νομιμοποίηση, και η απαίτηση θα ρυθμιστεί στο πρόσωπο του αρχικού πιστωτή ([βλ. και ΕιρΠατρ 406/2014, ΕφΑΔ 2014-625, και παρατηρήσεις κάτω απ' αυτή Κρητικού, επίσης ΕιρΚουφ 28/14 και ΜΠθεσσαλ 9040/15 ΕφΑΔ 2016-81 και ΕιρΠατρ 663/2015).

Διαδοχή πιστωτικών ιδρυμάτων (συγχώνευση- ειδική διαδοχή).

β1) Επί απορρόφησης λόγω συγχώνευσης επέρχεται καθολική διαδοχή και η διάδοχος τράπεζα υποκαθίσταται στη θέση της συγχωνευόμενης ως διάδικος και δικαιούχος τη απαίτησης (δεν απαιτείται κύρια παρέμβαση), στο πρόσωπο της οποίας συνεχίζεται η εκκρεμής δίκη και δεσμεύεται από την απόφαση με την οποία θα ρυθμίζεται το χρέος στο πρόσωπό της (αρθ. 75 παρ. 2 ΚΝ 2190/20) (ΕιρΠατρ 266-2014).

β2). Επί ειδικής διαδοχής, ισχύουν ό,τι παραπάνω και επί εκχώρησης (ΕιρΠατρ 663-2015).

β3). Ειδικά επί τράπεζας υπό ειδική εκκαθάριση, εντάσσονται στη ρύθμιση και οι απαιτήσεις της (βλ. Ειρ. Πατρ 486/15 ΤΝΠ- ΝΟΜΟΣ).

γ. Περιεχόμενο (ορισμένο) της αίτησης κατ' αρθ. 4 παρ. 1.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των αρθ. 4 παρ. 1, 8 παρ. 2 , 9 παρ. 2 του ν. 3869/10 και τη γενική διάταξη του αρθ. 747 παρ. 2 ΚΠολΔ προκύπτει ότι για το ορισμένο της αίτησης πρέπει να αναφέρεται σ' αυτήν: α)ότι ο οφειλέτης είναι φυσικό πρόσωπο, β) η επαγγελματική του δραστηριότητα, η οποία συνδέεται με την έλλειψη της εμπορικής ιδιότητας, γ) ότι έχει περιέλθει σε μόνιμη και γενική αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών του, δ) κατάσταση των πιστωτών του και των απαιτήσεων τους κατά κεφάλαιο, τόκους και έξοδα (και των αμφισβητούμενων), ε) τα πάσης φύσης εισοδήματα του οφειλέτη αλλά και της συζύγου του, καθώς και οι βιοτικές ανάγκες του ίδιου και των προστατευόμενων μελών της οικογένειάς του, στ) κατάσταση της περιουσίας του οφειλέτη, ζ) τα περιστατικά εκείνα που δικαιολογούν τη διάσωση της κύριας κατοικίας του, δηλαδή οι προϋποθέσεις που τάσσονται από τη διάταξη της παρ. 2 του αρθ. 9(εμπράγματο δικαίωμα επ' αυτής, χρήση ή δυνατότητα χρήσης ως κατοικίας, αντικειμενική αξία κλπ), η) σχέδιο διευθέτησης των οφειλών και σχέδιο διευθέτησης πληρωμών για τη διάσωση της κατοικίας, θ) αίτημα ρύθμισης των οφειλών, καθώς και ειδικό αίτημα για τη διάσωση της κύριας κατοικίας.

Ειδικά επί ένταξης στη ρύθμιση χρεών προς το Δημόσιο κλπ και εφόσον ο οφειλέτης έχει ήδη αμφισβητήσει την οφειλή του με προσφυγή στο αρμόδιο διοικητικό όργανο ή δικαστήριο, ή δεν την έχει μεν αμφισβητήσει, όμως έχει την προθεσμία να το κάνει (βλ. σε Βενιέρη-Κατσά εκδ. 3^η σελ. 194), θα πρέπει να γίνεται ειδική αναφορά στη γενόμενη παραίτηση από την άσκηση του δικαιώματος ή και του δικογράφου οποιουδήποτε ενδίκου βοηθήματος ή μέσου ενώπιον αρμοδίου δικαστηρίου ή προσφυγής ενώπιον διοικητικής αρχής μέχρι την ημερομηνία κατάθεσης αίτησης.

Από τα παραπάνω στοιχεία τα τρία πρώτα αποτελούν τις θετικές προϋποθέσεις ένταξης του οφειλέτη στο νόμο και συνεπώς η παράλειψη αναφοράς τους καθιστά την αίτηση αόριστη, αοριστία η οποία δεν μπορεί να καλυφθεί κατ' εφαρμογή των αρθ. 236, 744, 745 και 751 ΚΠολΔ, γιατί η δυνατότητα διόρθωσης αφορά μόνο την ποσοτική όχι όμως και τη νομική αοριστία.

Όμως, δεν απαιτείται πανηγυρική διατύπωση των παραπάνω στοιχείων, αρκεί να προκύπτουν με σαφήνεια από το όλο περιεχόμενο της αίτησης, όπως πχ, το ότι πρόκειται για φυσικό πρόσωπο από τα στοιχεία της ταυτότητας του (ονοματεπώνυμο), ή το αίτημα για διάσωση της κατοικίας από την αναφορά ότι το περιγραφόμενο ακίνητο αποτελεί την οικογενειακή στέγη του οφειλέτη, σε συνδυασμό με τη ζητούμενη 20ετή ρύθμιση που παραπέμπει σαφώς στη ρύθμιση του αρθ. 9 παρ. 2.

Από τις διατάξεις των άρθ. 744, 745, 751 759 παρ. 3 και 765 ΚΠολΔ συνάγεται ότι ο ιδιόρρυθμος χαρακτήρας και η ελαστικότητα της εκούσιας δικαιοδοσίας επιτρέπει τη θεραπεία της ποσοτικής ή ποιοτικής αοριστίας της αίτησης. Συνεπώς, ως προς τα υπόλοιπα στοιχεία, πλην των παραπάνω τριών πρώτων, μπορεί ο οφειλέτης να συμπληρώνει τις ελλείψεις, να διορθώνει και διευκρινίζει τους ισχυρισμούς του (πχ τα εισοδήματα, ή τα περιουσιακά του στοιχεία, ή την ύπαρξη και το ύψος απαίτησης) με τις προτάσεις του κατά την συζήτηση (όχι και με την προσθήκη). Η συμπλήρωση μπορεί να γίνει και με αυτεπάγγελτη ενέργεια του δικαστηρίου από άλλα, πέρα από την αίτηση, διαδικαστικά ή αποδεικτικά έγγραφα (βλ. ΑΠ 1131/87 ΝοΒ 36-1601-02 πλειοψηφία, ΕφΑθ 2735/00, 4462/02, 2188/08, και ενδεικτικά ΜΠΣυρ 110/15, ΕιρΚορ 121/2012 και 31/14, ΕιρΘεσ/νικης 5385/2014, ΕιρΠολυγ 64/14, 5385/2014, ΕιρΛαυρίου 24/13, ΕιρΑλεξ 13/2014, ΕιρΦλωρ 22/2014, ΕιρΠατρ 9/2012, ΕιρΠολυκ 8/2014, Ειρ Γιαννιτσών 36/2013, ΕιρΙλίου 30/2015 ΤΝΠ-ΝΟΜΟΣ, και Π. Αρβανιτάκη στον ΚΠολΔ, Κεραμέα -Κονδύλη -Νίκα, υπ' άρθρο 747, αριθ. 7).

Η συμπλήρωση επιβάλλεται να γίνεται κατά την πρώτη συζήτηση, αυτή κατά την οποία το δικαστήριο μετά την αποτυχία του προδικαστικού συμβιβασμού, χορηγεί προσωρινή διαταγή, με την οποία γίνεται προσωρινή ρύθμιση με τον ορισμό προσωρινών καταβολών, οι οποίες συνυπολογίζονται σ' αυτές της οριστικής ρύθμισης. Οπωσδήποτε όμως η συμπλήρωση πρέπει να γίνει κατά τη 2^η συζήτηση της αίτησης ρύθμισης. Ακόμη δε, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να διαταχθεί και η επανάληψη της συζήτησης για το σκοπό αυτό σύμφωνα με το αρθ. 254 ΚΠολΔ

ώστε να διευκολύνεται η εξέλιξη της πορείας της υπόθεσης και να μην παρατηρούνται άσκοπες καθυστερήσεις και επιβάρυνση του οφειλέτη με νέα έξοδα για κοινοποιήσεις κλπ (βλ. και σε Κρητικό εκδ. 3η σελ. 125 και 128).

Πρέπει να επισημανθεί ότι διαφορετικό είναι το ζήτημα της έλλειψης των αναγκαίων στοιχείων της αίτησης από την ανακρίβεια του περιεχομένου της. Παράδειγμα ο οφειλέτη δηλώνει άγαμος ή διαζευγμένος ή σε διάσταση και αποδεικνύεται το αντίθετο. Επίσης δηλώνει ότι δεν έχει περιουσιακά στοιχεία ή λιγότερα και αποδεικνύεται ότι έχει ένα σημαντικό ακίνητο που μπορεί να ρευστοποιηθεί. Ή ότι δεν έχει εισοδήματα και αποδεικνύεται ότι λαμβάνει μίσθωμα ή πήρε για αποζημίωση απόλυσης ή εφάπαξ ένα σημαντικό ποσό. Στις περιπτώσεις αυτές δεν υπάρχει αοριστία της αίτησης αλλά θα ελεγχθεί η παράβαση του καθήκοντος της αλήθειας κατ' αρθ. 10 με τις συνέπειες που ορίζονται στο άρθρο αυτό (βλ. σε Κρητικό Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων προσώπων εκδ. 3^η σ. 126).

Μετά την πρόσφατη τροποποίηση του αρθ. 4 παρ. 1 του νόμου με την παρ. 3 του άρθρου 1 της ΥΠΟΠΑΡ.Α.4 του άρθρου 2 του Ν. 4336/2015, ορίζεται ότι η αίτηση πρέπει ακόμη να περιέχει α) κατάσταση της περιουσίας του συζύγου, β) τυχόν μεταβιβάσεις εμπραγμάτων δικαιωμάτων του επί ακινήτων, στις οποίες ο οφειλέτης προέβη την τελευταία τριετία πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης.

Τα περιουσιακά στοιχεία της συζύγου, αλλά και των ανηλίκων τέκνων (βλ. ΚΥΑ 7534/15) δεν υπόκεινται σε εκτέλεση για την ικανοποίηση των απαιτήσεων των πιστωτών του οφειλέτη, αφού η σύζυγος και τα παιδιά του δεν ευθύνεται για το χρέη του. Συνεπώς μια τέτοια αναφορά δεν αποτελεί αναγκαίο στοιχείο της αίτησης, αφού δεν μπορεί να διαταχθεί η κατ' αρθ. 9 παρ. 1 εκποίησης τους.

Η αναφορά επίσης των τυχόν μεταβιβάσεων ακινήτων την τελευταία 3ετία, διευκολύνει του δανειστής στη στήριξη της ένστασης δολιότητας, ή καταχρηστικότητας, ή ανειλικρίνειας, ενστάσεις που προβάλλονται και αποδεικνύονται απ' αυτούς. Συνεπώς δεν αποτελεί αναγκαίο στοιχείο της αίτησης και δε συνεπάγεται αοριστία της η έλλειψη σχετικής αναφοράς. Ανάγεται στην απόδειξη και μάλιστα των ισχυρισμών των αντιδίκων του

οφειλέτη. Συνεπώς μπορεί να συμπληρωθεί η σχετική έλλειψη μέχρι τη συζήτηση μετά από πρόσκληση του δικαστηρίου κατ' αρθ. 236, 744, 745 ΚΠολΔ. Η συμπλήρωση θα γίνει και με την προσκόμιση υπεύθυνης δήλωσης με ανάλογο περιεχόμενο, ή και με τις προτάσεις (όχι με την προσθήκη), και την παράλληλη προσκόμιση από τον οφειλέτη των σχετικών εγγράφων που έχει στη διάθεσή του (πχ τίτλοι μεταβίβασης ή Ε9 τελευταίας 3ετίας ή και 5ετίας, ΕΝΦΙΑ).

δ. Παραδεκτό αίτησης

Ι. Έγγραφα - Υπεύθυνη δήλωση

Ο ν. 3869/10 υπό την αρχική του μορφή πριν την τροποποίησή του με το ν. 4161/13 προέβλεπε ως υποχρεωτική την προσκόμιση των εγγράφων και της υπεύθυνης δήλωσης εντός μηνός από την κατάθεση της αίτησης. Στη συνέχεια ο τροποποιητικός νόμος 4161/13 προέβλεπε την προαιρετική προσκόμισή τους για τη διευκόλυνση του προδικαστικού συμβιβασμού και όχι ως στοιχείο του παραδεκτού της αίτησης. Το προαιρετικό της προσκόμισης καταλαμβάνει και τις εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4161/13 αιτήσεις και συνεπώς η προσκόμιση των εγγράφων και της υπεύθυνης δήλωσης δεν αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού για τις αιτήσεις που κατατέθηκαν μέχρι τις 19-8-15 (βλ. και σε Κρητικό εκδ. 3^η σελ. 454 επ. και Βενιέρη-Κατσά εκδ, 2^η σελ. 335).

Με τη διάταξη του αρθ. 4 παρ. 2, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή της με το ν. 4336/15 και καταλαμβάνει τις αιτήσεις που κατατέθηκαν μετά τις 19-8-15, επαναφέρονται ως υποχρεωτικά συνοδευτικά στοιχεία της αίτησης, τα έγγραφα και η υπεύθυνη δήλωση.

Με τη διάταξη του αρθ. 4 παρ. 2 επιβάλλεται στον οφειλέτη να προσκομίσει προαποδεικτικά μαζί με την αίτηση όλα τα έγγραφα της αποδεικτικής διαδικασίας, ως όρο του παραδεκτού της αίτησης, ως τυπική δηλαδή προϋπόθεση του παραδεκτού, αλλά και για τον ορισμό δικασίμου και μάλιστα όχι μόνο εκείνα που αποδεικνύουν το περιεχόμενο της αίτησης αλλά και εκείνα, στα οποία μπορούν να στηρίξουν και αποδείξουν τις ενστάσεις τους (δολιότητα, καταχρηστικότητα) οι αντίδικοι του οφειλέτη πιστωτές.

Κατ' εξουσιοδότηση του αρθ. 4 παρ. 1 (προφανώς από παραδρομή αναφέρεται η παρ. 7) εκδόθηκε η ΚΥΑ Ζ1-1398/10 και ακολούθησε η ΚΥΑ 7534/15 τροποιοητική της όπως τιτλοφορείται, που καθορίζει τα δικαιολογητικά που πρέπει να συνοδεύουν την αίτηση και πρέπει να κατατεθούν μαζί μ'

αυτή στη Γραμματεία του Δικαστηρίου προκειμένου να οριστεί δικάσιμος.

Η επιβολή από το νομοθέτη της υποχρέωσης για την προσκόμιση των εγγράφων μαζί με την αίτηση και οι συνέπειες της παράληψης του οφειλέτη να τα προσκομίσει έγκαιρα πρέπει να ιδωθεί με βάση το πνεύμα και το σκοπό της ρύθμισης.

Σκοπός του νομοθέτη είναι κατ' αρχάς η διευκόλυνση της διαδικασίας του προδικαστικού συμβιβασμού, που πρέπει να ολοκληρωθεί σύντομα μέχρι την πρώτη συζήτηση. Θα πρέπει λοιπόν οι πιστωτές να ενημερωθούν έγκαιρα για την εν γένει οικογενειακή, εισοδηματική και περιουσιακή κατάσταση του οφειλέτη ώστε να εκτιμήσουν τις οικονομικές του δυνατότητες και να διαμορφώσουν ανάλογα τις θέσεις τους επί του προτεινόμενου σχεδίου. Η παράλειψη συνεπώς προσκόμισής τους δεν μπορεί να έχει συνέπειες ως προς την αίτηση, παρά μόνο σε σχέση με τη διαδικασία του προδικαστικού συμβιβασμού. Μπορεί δε να αντιμετωπιστεί, εφόσον προβάλλεται από θιγόμενο πιστωτή, με την αναβολή της υπόθεσης και την πρόσκληση από το δικαστήριο προς τον οφειλέτη να τα προσκομίσει κατά τη μεταγενέστερη δικάσιμο (βλ. και σε Κρητικό εκδ. 4^η σελ. 160).

Ακόμη βέβαια περισσότερο σημαντικά είναι τα έγγραφα για την ουσιαστική διερεύνηση της υπόθεσης τόσο κατά την πρώτη, όσο και και κατά τη δεύτερη συζήτηση, αφού σ' αυτά στηρίζεται η απόδειξη του περιεχομένου της αίτησης, η διαμόρφωση της κρίσης του δικαστηρίου για την ένταξη ή μη του οφειλέτη στο νόμο, επίσης το περιεχόμενο της ρύθμισης ως προς την έκταση των καταβολών επί ζετία, τη ρευστοποίηση ή μη περιουσιακού του στοιχείου του και τη διάσωση της κατοικίας του. Επίσης και για τους πιστωτές είναι αναγκαία, ιδίως εκείνων που ανάγονται στη σφαίρα δραστηριοτήτων του οφειλέτη, στα οποία δεν έχουν πρόσβαση, ώστε να προβάλλουν και αποδείξουν τους ισχυρισμούς και ενστάσεις τους σχετικά με την ειλικρίνεια του οφειλέτη, τη δόλια περιέλευσή του σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών και την καταχρηστικότητα της αίτησης.

Ως τέτοια λοιπόν στοιχεία, επιτρέπεται λόγω του ανακριτικού συστήματος και της ελαστικότητας της εκουσίας δικαιοδοσίας να προσκομιστούν και μεταγενέστερα. Πάντως

όμως πρέπει να προσκομίζονται έγκαιρα και συγκεκριμένα εφόσον πρόκειται για έγγραφα που επιδρούν στην κρίση επί της προσωρινής διαταγής (κυρίως τα έγγραφα τα σχετικά με την οικογενειακή και εισοδηματική κατάσταση του οφειλέτη) το αργότερο μέχρι την πρώτη συζήτηση. Κατά το στάδιο της δεύτερης συζήτησης της υπόθεσης, μπορούν επίσης να προσκομιστούν στο ακροατήριο, ενδεχομένως και μετά από πρόσκληση του δικαστηρίου προς τον οφειλέτη (όπως έχει υποχρέωση) κατά τις διατάξεις των αρθ. αρθ. 236, 744 και 745 ΚΠολΔ, *ακόμη δε (ορισμένα) και μετά από επανάληψη της συζήτησης, την οποία θα διατάξει για το λόγο αυτό κατ' αρθ. 254 ΚΠολΔ.*

Από τη δημοσιευμένη νομολογία με τις ΕιρΠατρ 60 και 171 /2013 και ΕιρΚαλυμν 5/2013, ΕιρΝίκαιας 87/2014 αποφάσεις έγινε δεκτό ότι η μη κατάθεση των εγγράφων που διαθέτει ο οφειλέτης σχετικά με την περιουσία, τα εισοδήματα του κ.λ.π., δεν μπορεί να έχει συνέπειες, αφού πρόκειται για αποδεικτικά ουσιαστικά έγγραφα του περιεχομένου της αίτησης και απορρίφθηκε σχετική ένσταση πιστωτών. Το ίδιο γίνεται δεκτό και από τους Κρητικό εκδ. 3^η σελ. 136, Βενιέρης-Κατσάς «Εφαρμογή του ν. 3869/2010 για τα υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα» εκδ. 1^η, σελ. 155, καθώς και από την Ευδ. Κιουπτισίδου στην εισήγησή της στο σεμινάριο της Σχολής Δικαστών της 29^{ης}-9-2010. Αντίθετα στις ΕιρΧαν 139 και 398/2013 υποστηρίζεται ότι αποτελούν στοιχείο της προδικασίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Είναι σημαντική η αξία της, αφού μ' αυτήν, υπό το βάρος των κυρώσεων σε περίπτωση αποκάλυψης της ανειλικρίνειάς της (έκπτωση από τη ρύθμιση και ποινικές κυρώσεις για ψευδή δήλωση), ο οφειλέτης καθίσταται περισσότερο προσεκτικός, όσον αφορά την πληρότητα και ορθότητα του περιεχομένου της αίτησής του. Η δήλωση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική για τους πιστωτές, και το δικαστήριο κατά την ουσιαστική διερεύνηση της υπόθεσης τόσο κατά την πρώτη συζήτηση όσο κυρίως και κατά τη δεύτερη, αφού τυχόν ανειλικρίνειά της από δόλο ή βαρεία αμέλεια του οφειλέτη, θα επιφέρει τις κυρώσεις του αρθ. 10 του νόμου. Συνεπώς δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί ως τυπικό στοιχείο της προδικασίας και να οδηγήσει σε απαράδεκτα. Αποτελεί ενισχυτικό στοιχείο της απόδειξης, το οποίο επιβάλλει ο νόμος στον οφειλέτη για να τον καταστήσει υπό

το βάρος των συνεπειών περισσότερο υπεύθυνο. Ως τέτοιο λοιπόν στοιχείο η υπεύθυνη δήλωση, μπορεί να προσκομιστεί και μεταγενέστερα, δηλαδή είτε κατά την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο μετά από πρόσκληση του δικαστηρίου (όπως έχει υποχρέωση) προς τον οφειλέτη, ενδεχομένως και μετά από αναβολή της συζήτησης, και πάντως οπωσδήποτε κατά τη δεύτερη συζήτηση, κατ' αρθ. αρθ. 236, 744, 745 και 751 ΚΠολΔ, είτε ακόμη και μετά από επανάληψη της συζήτησης, την οποία θα διατάξει για το λόγο αυτό το δικαστήριο κατ' αρθ. 254 ΚΠολΔ. Πολύ δε περισσότερο μπορεί να γίνει συμπλήρωση των τυχόν ελλείψεων (βλ. και σε Κρητικό εκδ. 3^η σελ. 140 επ. με παραπομπές σε σχετικές αποφάσεις του Ειρ. Αθηνών). Σημειωτέον ότι, ο νέος νόμος επανέφερε το υποχρεωτικό της υπεύθυνης δήλωσης προφανώς για τον ίδιο λόγο που και εξαρχής είχε θεσπιστεί ως τέτοια, δηλαδή προκειμένου να ενισχύσει την ευθύνη του οφειλέτη για το περιεχόμενο της αίτησής του αφού την υπογράφει ο ίδιος. Συνεπώς, εφόσον γίνεται δεκτό ότι μπορεί ο οφειλέτης να συμπληρώσει την αίτησή του και κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, ή ακόμη και μετά από επανάληψη της συζήτησης, δε βλέπω το λόγο να μην μπορεί να συμπληρώσει την υπεύθυνη δήλωση, η οποία δεν έχει κάποιο αυτοτελές περιεχόμενο, αλλά αναφέρεται στο περιεχόμενο της αίτησης του οποίου βεβαιώνει την ορθότητα και πληρότητα.

Εφόσον τελικά προσκομιστεί η υπεύθυνη δήλωση, είτε εκουσίως από τον οφειλέτη είτε μετά από πρόσκληση από το δικαστήριο, τυχόν ανειλικρίνειά της από δόλο ή βαρεία αμέλεια του οφειλέτη αναφορικά με τα εισοδήματα του οφειλέτη και της συζύγου, καθώς και τις μεταβιβάσεις εμπραγμάτων δικαιωμάτων την τελευταία τριετία, ενδεχομένως να επιφέρει τις κυρώσεις του αρθ. 10 του νόμου.

Νομολογία: Υπό την ισχύ του 3869/10 με την αρχική του μορφή και πριν την τροποποίησή του με το ν. 4161/13, που ήταν επίσης υποχρεωτική η προσκόμιση της υπεύθυνης δήλωσης, στη νομολογία κυριάρχησε η άποψη ότι αποτελούσε αναγκαίο στοιχείο της προδικασίας, η δε μη προσκόμισή της ή ελαττώματα και ελλείψεις του

περιεχομένου της οδηγούσαν στην απόρριψη της αίτησης ως απαράδεκτης (βλ. ενδεικτικά ΕιρΑθ 537/2012, ΕιρΧαν 169/2014, 139 και 398/2013, ΕιρΣερ 58/2013). Μερίδα όμως της νομολογίας διέτασσε ακόμη και επανάληψη της συζήτησης κατά την ΚΠολΔ 254 για τη συμπλήρωση των ατελειών και ελλείψεων (βλ. ενδεικτικά τις ΕιρΑθ 57, 114, 271 και 165/12).

Στην πρόσφατη ΑΠ 236/2015, αφού γίνεται δεκτό ότι και για τις προ το ν. 4161/13 εκκρεμείς αιτήσεις εφαρμόζεται ο νεότερος αυτός νόμος που θέσπισε το προαιρετικό της υπεύθυνης δήλωσης, σημειώνεται επί λέξει ότι « Πέραν αυτού, η παράλειψη ή ατέλεια της υπευθύνου δηλώσεως δεν δημιουργεί οριστικό απαράδεκτο που να οδηγεί σε έκδοση απορριπτικής της αιτήσεως αποφάσεως» , (βλ. και την ΕιρΠατρών 265/2014 ΝΟΜΟΣ).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ: Η αξία των εγγράφων και της υπεύθυνης δήλωσης επικεντρώνεται στο στάδιο της ουσιαστικής διερεύνησης της υπόθεσης τόσο κατά την πρώτη συζήτηση όσο κυρίως και κατά τη δεύτερη και συνεπώς δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν ως τυπικά στοιχεία της διαδικασίας και να οδηγήσουν σε απαράδεκτα που μόνο αδικαιολόγητες καθυστερήσεις προκαλούν, κάτι που είναι αντίθετο με το σύνταγμα, την ΕΣΔΑ , αλλά και το πνεύμα και σκοπό του ν. 3869/10, που είναι η επανένταξη του υπερχρεωμένου οφειλέτη, που πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου, στην οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα ζωή, επανένταξη η οποία δίνει λύση στο κρίσιμο κοινωνικό πρόβλημα της υπερχρέωσης και εξυπηρετεί το γενικό συμφέρον.

II. Άπαξ απαλλαγή

Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 3 η απαλλαγή του οφειλέτη από τα χρέη του μπορεί να γίνει μόνο μία φορά (αρχή της «άπαξ απαλλαγής»). Συνεπώς προϋπόθεση του παραδεκτού της αίτησης είναι να μην έχει γίνει δικαστική ρύθμιση χρεών με απαλλαγή με την τήρηση των όρων της κατ' αρθ. 11 παρ. 1 . Η ενημέρωση γίνεται από το Γενικό Αρχείο

του Ειρηνοδικείου Αθηνών (αρθ. 13 παρ. 2), το οποίο χορηγεί σχετική βεβαίωση για κάθε υπόθεση με μέριμνα της γραμματείας κάθε ειρηνοδικείου που τοποθετείται στο φάκελο.

III. Απόρριψη προγενέστερης αίτησης (8 παρ. 1 και 10 παρ. 1, 11 παρ. 1 και 2).

Αν από την παραπάνω ενημέρωση διαπιστωθεί ότι έχει εκδοθεί οριστική απόφαση που απέρριψε προγενέστερη αίτηση του ίδιου οφειλέτη για ουσιαστικούς λόγους (όχι τυπικούς) (αρθ. 8 παρ. 1), ή απόφασης που διέταξε την έκπτωση του οφειλέτη για τους λόγους του αρθ. 11 παρ. 2, ή απόφαση περί μη απαλλαγής του οφειλέτη κατ' αρθ. 11 παρ. 1, τότε θα εξεταστεί αν παρήλθε έτος από την τελεσιδικία της προγενέστερης απόφασης μέχρι την κατάθεση της νέας αίτησης.

Επίσης αν από την ενημέρωση διαπιστωθεί ότι έχει εκδοθεί οριστική απόφαση που απέρριψε προγενέστερη αίτηση του ίδιου οφειλέτη ή απόφαση περί έκπτωσής του για λόγους που αναφέρονται στο αρθ. 10 παρ. 1 και 2 (ανειλικρίνεια δήλωσης για τα περιουσιακά του στοιχεία και εισοδήματα κλπ) θα εξεταστεί αν παρήλθε διετία από την τελεσιδικία της προγενέστερης απόφασης μέχρι την κατάθεση της νέας αίτησης.

Στις περιπτώσεις που δεν έχει περάσει το έτος ή η διετία η αίτηση θα απορριφθεί ως απαράδεκτη.

Σημειωτέον ότι στην απόφαση είτε θα γίνεται αναλυτική μνεία των παραπάνω (βλ. σχέδιο απόφασης), είτε (αρκεί) η μνεία ότι «δεν έχει προηγηθεί άλλη αίτηση του οφειλέτη».

IV. Υπογραφή και κατάθεση δικογράφου αίτησης από διάδικο ή πληρεξούσιο δικηγόρο.

Η διάταξη του αρθ. 94 παρ. 2 περ. α` ΚΠολΔ με την προηγούμενη μορφή της ερμηνεύτηκε ως επιτρέπουσα τη αυτοπρόσωπη παράσταση από το διάδικο ειρηνοδικείο και χωρίς δικηγόρο. Συνακόλουθα και το δικόγραφο της αίτησης μπορεί να υπογράφεται από τον οφειλέτη και να κατατίθεται αυτοπροσώπως από τον ίδιο, χωρίς να δημιουργείται από το λόγο αυτό ακυρότητα (ΕιρΔύμης 1/13, ΕιρΠατρ 171/13, 444/15 ΤΝΠ-ΝΟΜΟΣ και 58/13 με σύμφωνο σχόλιο Κρητικού Δνη 54/13, Βενιέρης-Κατσάς εκδ. 3η σελ. 216 επ.).

Ήδη με τη νέα διάταξη του αρθ. 94 παρ. 1 ΚΠολΔ καταργήθηκε η δυνατότητα δικαστικής παράστασης στο ειρηνοδικείο χωρίς πληρεξούσιο δικηγόρο. Η δυνατότητα αυτή περιορίζεται μόνο στις υποθέσεις των μικροδιαφορών και για να αποτραπεί επικείμενος κίνδυνος. Μετά τη θέσπιση της υποχρεωτικής παράστασης με πληρεξούσιο δικηγόρο και στο ειρηνοδικείο, και την κατάργηση του ποσοτικού κριτηρίου των 12.000 ευρώ, καθώς και τη ρητή πρόβλεψη εξαίρεσης μόνο στις υποθέσεις των

μικροδιαφορών, δεν αφήνονται περιθώρια διαφορετικής ερμηνείας και είναι υποχρεωτική πλέον η παράσταση με πληρεξούσιο δικηγόρο και στις υποθέσεις των υπερχρεωμένων, που εκδικάζονται κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας, από τον οποίο και πρέπει να υπογράφεται και να κατατίθεται το δικόγραφο της αίτησης .

Όσον αφορά τις εκκρεμείς μετά τη 1-1-16 αιτήσεις, οι οποίες κατατέθηκαν πριν την ημερομηνία αυτή (χρόνος έναρξης ισχύος του νέου ΚΠολΔ), δεν πάσχουν από ακυρότητα επειδή υπογράφονται και κατατέθηκαν από τον οφειλέτη και όχι από δικηγόρο (βλ. αρθ. 12 Εισ.ΝΚΠολΔ). Κατά τη συζήτησή τους όμως είναι υποχρεωτική η παράσταση με πληρεξούσιο δικηγόρο **(βλ. την ΕιρΠατρ 350/16)** .

ΤΥΠΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΛΗΨΗ ΤΟΥ

Με τη νέα ρύθμιση του ν. 4336/15 (αρθ. 4 παρ. 3) προβλέπεται ένα προστάδιο πρωτοκόλλησης αρχικά της αίτησης και τυπικός έλεγχός της από τη γραμματεία του ειρηνοδικείου.

Ο έλεγχος αυτός ορίζεται μεν ως τυπικός, όμως είναι ουσιαστικός αφού αφορά την πληρότητα του περιεχομένου της αίτησης και των αποδεικτικών συνοδευτικών εγγράφων, ενδέχεται δε να έχει δυσμενείς επιπτώσεις για τον οφειλέτη με την αρχειοθέτηση της υπόθεσης, για την οποία δεν προβλέπεται η προβολή αντιρρήσεων. Η ανάθεση του έργου αυτού στη γραμματεία του Ειρηνοδικείου είναι καταφανώς αντίθετη με το Σύνταγμα. Και αυτό γιατί ο έλεγχος του περιεχόμενου της αίτησης, καθώς και των εγγράφων που τη συνοδεύουν και αφορούν την απόδειξη του περιεχομένου της είναι έργο του δικαστηρίου, όπως επίσης η απόφαση περί απόρριψης της αίτησης για τυπικούς (ως αόριστης) ή ουσιαστικούς λόγους (ως αναπόδεικτης) σύμφωνα με το αρθ. 87 του Συντ. Δεν είναι λοιπόν συνταγματικά ανεκτό η ανάθεση του έργου αυτού σε δικαστικό υπάλληλο, το γραμματέα του δικαστηρίου, με τη δυνατότητα μάλιστα

αρχαιοθέτησης της αίτησης, στερώντας στον οφειλέτη το δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας από το δικαστήριο κατά παράβαση του αρθ. 20 Συντ. και του αρθ. 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ. Αλλά και υπό το πρίσμα της διάκρισης των εξουσιών του αρθ. 26 του Συντ. η διάταξη είναι αντισυνταγματική, αφού ανατίθεται σε διοικητικό όργανο να αποφασίζει οριστικά και αμετάκλητα για την τύχη της αίτησης του οφειλέτη, δηλαδή επί της ουσίας της υπόθεσης, κρίση η οποία απονέμεται από το Σύνταγμα στη δικαστική εξουσία (βλ. και σε Βενιέρη-Κατσά εκδ. 3^η σελ. 272 επ.).

Ενόψει αυτών ενδεχόμενη προβολή από πιστωτή της παράλειψης ελέγχου ή του ελλιπούς ελέγχου δεν μπορεί να έχει τύχη, αφενός λόγω της αντισυνταγματικότητας της διάταξης κατά τα προλεχθέντα, και αφετέρου γιατί δεν προβλέπεται από το νόμο अपαράδεκτο ή ακυρότητα της διαδικασίας από τη μη αρχαιοθέτηση της αίτησης από τη γραμματεία. Το δικαστήριο θα προχωρήσει στην εκδίκαση της υπόθεσης και ενδεχομένως την απορρίψει είτε για τυπικούς λόγους, λόγω ελλείψεων του περιεχομένου της, που δε συμπληρώθηκαν κατά τη συζήτηση, είτε ως αναπόδεικτες, επειδή δεν προσκομίστηκαν κατά τη συζήτηση τα αποδεικτικά έγγραφα του οφειλέτη.

Β. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ

Ι. Επίδοσεις - Συμμετοχή παραλειφθέντος πιστωτή- Η επίδοση στον εγγυητή

Με το ν. 3869/10 η προθεσμία επίδοσης ορίζονταν σε 1 μήνα από την κατάθεση της αίτησης (αρθ. 5 παρ. 1 ν. 3869/10). Στη συνέχεια με τον τροποποιητικό ν. 4161/13, αλλά και κατά το ν. 4336/15 (αρθ. 5 παρ. 1, ο οφειλέτης) ορίστηκε σε 15 ημέρες από την ολοκλήρωση της κατάθεσης της αίτησης.

Οι πιστωτές του οφειλέτη εντάσσονται στην κατηγορία των «εκ του νόμου διαδίκων», οι οποίοι αποκτούν την ιδιότητα

αυτή με μόνη τη νομότυπη κοινοποίηση προς αυτούς της αίτησης, που είναι υποχρεωτική για τον οφειλέτη κατ' αρθ. 5 του νόμου.

Η έλλειψη ή ελαττωματικότητα της κλήτευσης πιστωτή που περιλαμβάνεται στην αίτηση θεραπεύεται με την παράσταση του κατά την πρώτη συζήτηση της επικύρωσης του προδικαστικού συμβιβασμού ή κατά τη συζήτηση της κύριας αίτησης. Ακόμη θεραπεύεται με την κατάθεση παρατηρήσεων στο φάκελο του ειρηνοδικείου (βλ. εισήγηση Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη στο σεμινάριο της ΕΣΔ της 29ης/9/10 και σε Βενιέρη-Κατσά εκδ. 3η σελ. 324). Εφόσον δε συμβεί κάτι από τα παραπάνω θα διαταχθεί η κλήτευσή του με διαταγή του δικαστηρίου κατ' αρθ. 748 παρ. 3 ΚΠολΔ, μετά από αναβολή της υπόθεσης κατ' εφαρμογή της 8 παρ. 1 γ' (ΕιρΠατρ 408/13 ΤΝΠ-ΝΟΜΟΣ).

Παράλειψη πιστωτή: Η συμμετοχή όλων των πιστωτών στη διαδικασία της ρύθμισης είναι υποχρεωτική λόγω της ανάγκης συνολικής διευθέτησης των χρεών του οφειλέτη κατ' αρθρ. 8 παρ.1 εδ. γ' ν. 3869/10. Στην περίπτωση, λοιπόν, που δεν έχει περιληφθεί στην αίτηση κάποιος πιστωτής, ο πιστωτής αυτός μπορεί να καταστεί διάδικος με την άσκηση κύριας παρέμβασης τόσο κατά την πρώτη όσο και κατά τη δεύτερη συζήτηση (και προφορικά αρθ. 54 ΠτωχΚ) με αίτημα να περιληφθεί η απαίτησή του στη ρύθμιση. Επίσης μπορεί να καταστεί διάδικος με την προσεπίκλησή του στη δίκη από τον οφειλέτη κατ' αρθ. 753 ΚΠολΔ, χωρίς να απαιτείται στην περίπτωση αυτή η άσκηση κύριας παρέμβασης (βλ. ΕιρΠατρ 1483/15). Μπορεί ακόμη να ενταχθεί στη ρύθμιση και με μεταρρύθμιση της απόφασης κατ' αρθ. 758 ΚΠολΔ (βλ. ΕιρΠατρ 662/2015). Σε ορισμένες περιπτώσεις ασκείται νέα συμπληρωματική αίτηση, η οποία περιέχει μόνο το νέο πιστωτή με νέο σχέδιο διευθέτησης και κοινοποιείται και σ' αυτούς της αρχικής αίτησης. Η αίτηση αυτή συνεκδικάζεται με την αρχική.

Στην περίπτωση που έχει παραληφθεί απαίτηση μετέχοντος πιστωτή θα κληθεί ο οφειλέτης να συμπληρώσει την αίτησή του κατά τις 744, 745 και 751 ΚΠολΔ, ως προς ην απαίτηση αυτή, με τις προτάσεις του και σχετική καταχώρηση στα πρακτικά (ΕιρΠατρ 444/15).

Η επίδοση στον εγγυητή και συνοφειλέτη: Με τη διάταξη του αρθ. 5 παρ. 1 ν.3869/10, όπως ισχύει μετά το ν. 4161/13 θεσπίζεται το υποχρεωτικό της επίδοσης της αίτησης στον

εγγυητή(και στο συνοφειλέτη όπως γίνεται δεκτό βλ. σε Κρητικό εκδ. 3^η σελ. 169), παράλληλα μ' αυτήν προς όλους τους πιστωτές. Η επίδοση αυτή αποτελεί αναγκαίο στοιχείο της προδικασίας. Η μη επίδοση καθιστά απαράδεκτη τη συζήτηση, απαράδεκτο το οποίο ισχύει έναντι όλων των μετεχόντων και το δικαστήριο θα διατάξει την επίδοση της αίτησης στον εγγυητή και την κλήτευση όλων των μετεχόντων στη νέα δικάσιμο που θα οριστεί με την κλήση επαναφοράς της αίτησης προς συζήτηση (βλ. απόφαση προσωρινής διαταγής ΕιρΠατρ 271-2015). Μπορεί όμως ο εγγυητής ή συνοφειλέτης να παρασταθούν ασκώντας κύρια παρέμβαση με αίτημα την απόρριψη της αίτησης (το έννομο συμφέρον τους πηγάζει από τη ρύθμιση της διάταξης του αρθ. 12 του νόμου), οπότε καθίστανται διάδικοι και θεραπεύεται η έλλειψη και το απαράδεκτο από τη μη επίδοση. Με την επίδοση, ο εγγυητής και ο συνοφειλέτης καθίστανται αυτοδικαίως διάδικοι, εφόσον η επίδοση διατάσσεται από το νόμο κατ' αρθ. 5 παρ. 1, και δεσμεύονται από την απόφαση.

Το υποχρεωτικό της επίδοσης της αίτησης στον εγγυητή και συνοφειλέτη, αφορά μόνο τις αίτησης που κατατίθενται μετά το ν. 4161/13.

Μπορεί ο εγγυητής και συνοφειλέτης να υποβάλουν κοινή αίτηση με τον πρωτοφειλέτη, η δε απόφαση θα περιλαμβάνει δύο διακριτές ατομικές ρυθμίσεις για τα ατομικά χρέη του καθενός και για το κοινό. Όμως επιβάλλεται η επίδοση της αίτησης στον εγγυητή και στο συνοφειλέτη αν έχουν υποβάλλει δική τους (χωριστή) αίτηση.

II. Προδικασία Δικαστικού και Προδικαστικού συμβιβασμού.

Ακολουθεί η έρευνα της τήρησης της υποχρεωτικής προδικασίας του δικαστικού (για τις αιτήσεις που κατατέθηκαν μέχρι τις 14-6-13), ή προδικαστικού συμβιβασμού (για τις μεταγενέστερες αιτήσεις) με όλους τους πιστωτές.

Επί των αιτήσεων που κατατέθηκαν πριν τη 14^η-6-13 (έναρξη ισχύος ν. 4161/13) εφαρμόζεται η προδικασία του δικαστικού συμβιβασμού του αρθ. 7 ν. 3869/10 (όχι δε και αυτή του εξωδικαστικού συμβιβασμού, (βλ. Σπυράκο/Παπαστάμου ΝοΒ 2013-1802 και Αθ. Κρητικό «Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων 3η εκδ. σελ. 454 και ΕιρΠατρ 241/14 ΤΝΠ-ΝΟΜΟΣ), για δε τις αιτήσεις που κατατέθηκαν μετά το ν. 4161/13 εφαρμόζεται η

προδικασία του προδικαστικού συμβιβασμού. Η προδικασία αυτή είναι υποχρεωτική με την έννοια ότι πρέπει να ολοκληρωθεί με διαπίστωση της αποτυχίας του δικαστικού ή προδικαστικού συμβιβασμού, ώστε να είναι δυνατή η μετάβαση στο επόμενο στάδιο, αυτό της δικαστικής ρύθμισης των αρθ. 8 και 9 του νόμου. Η μη ολοκλήρωση της προδικασίας αυτής καθιστά απαράδεκτη τη συζήτηση της αίτησης.

Παράλειψη πιστωτή και τήρηση της προδικασίας: Είναι συνήθης στην πρακτική η παράλειψη πιστωτή ή απαίτησης στο σχέδιο διευθέτησης των χρεών του οφειλέτη και την αίτηση του αρθ. 4 παρ. 1, παράλειψη η οποία πρέπει υποχρεωτικά και μπορεί να θεραπευτεί (βλ. παραπάνω). Ανακύπτει όμως το πρόβλημα της μη τήρησης της προδικασίας του δικαστικού ή προδικαστικού συμβιβασμού, στον οποίο, είναι επίσης επιβεβλημένη η συμμετοχή όλων των πιστωτών και πιστώσεων τόσο λόγω της συλλογικότητας της ρύθμισης όσο και λόγω της δυνατότητας επίτευξης συμβιβασμού με την συμφωνία της πλειοψηφίας των πιστωτών μέσω του μηχανισμού της υποκατάστασης (αρθ. 7 παρ. 2 του νόμου).

Αντί λοιπόν της κήρυξης ως απαράδεκτης της συζήτησης λόγω μη τήρησης της προδικασίας του δικαστικού ή προδικαστικού συμβιβασμού με όλους του πιστωτές, το δικαστήριο στα πλαίσια των δυνατοτήτων που του παρέχει το ανακριτικό σύστημα στην εκούσια δικαιοδοσία (αρθ. 744 745 και 751 ΚΠολΔ), και με βάση την αρχή της οικονομίας της δίκης μπορεί να καλέσει τον οφειλέτη να υποβάλλει συμπληρωματικό σχέδιο κατά τη συζήτηση, στο οποίο θα περιλάβει και τις παραληφθείσες πιστώσεις, επί του οποίου θα κληθούν να τοποθετηθούν οι πιστωτές. Ενδεχομένως δε να χορηγηθεί αναβολή προκειμένου να δοθεί ο χρόνος στους πιστωτές να απαντήσουν έχοντας πλέον ολοκληρωμένη την πρόταση του οφειλέτη, κάτι το οποίο δε χρειάζεται να συμβεί εφόσον η πλειοψηφία των πιστωτών απαντήσει άμεσα εμμένοντας στην αρνητική της θέση, γεγονός που καθιστά αδύνατη την επίτευξη συμφωνίας και με το μηχανισμό της υποκατάστασης του αρθ. 7 παρ. 2 του νόμου (ΕιρΠατρ 241/14 ΤΝΠ-ΝΟΜΟΣ).

Και εφόσον κατά τη συζήτηση της υπόθεσης (αρχική ή τη μετ' αναβολή) το δικαστήριο, με βάση τις απαντήσεις των πιστωτών διαπιστώσει ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις επίτευξης δικαστικού ή προδικαστικού συμβιβασμού θα

προβεί άμεσα στη επικύρωσή του και χωρίς σχετικό αίτημα , υποκαθιστώντας ενδεχομένως την έλλειψη συγκατάθεσης των μειοψηφούντων πιστωτών που αντιτίθενται καταχρηστικά στο συμβιβασμό (αρθ. 7 παρ. 2 όπως ισχύει), οπότε η αίτηση θεωρείται ως ανακληθείσα. Εφόσον δε η πλειοψηφία των πιστωτών εμμένει στην αρνητική της θέση ως προς το σχέδιο του οφειλέτη, το δικαστήριο θα προχωρήσει στην έρευνα της υπόθεσης και σε δικαστική ρύθμιση των χρεών αφού θα έχει πλέον τηρηθεί η επιβαλλόμενη προδικασία

ΚΟΙΝΗ ΑΙΤΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΚΔΙΚΑΣΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

Είναι επιτρεπτή η υποβολή κοινής αίτησης, καθόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της απλής ενεργητικής ομοδικίας (αρθ. 74 επ. ΚΠολΔ), όπως και η συνεκδίκαση (αρθ. 741 και 246 ΚΠολΔ), χωριστών αιτήσεων συνοφειλετών σ' ολόκληρο, ή πρωτοφειλέτη και εγγυητή, καθόσον υπάρχει κοινή νομική βάση και μεταξύ τους συνάφεια. Ειδικά επί συνεκδίκασης συντρέχουν οι προϋποθέσεις του αρθ. 246 ΚΠολΔ, καθόσον οι υποθέσεις υπάγονται στην ίδια διαδικασία και επέρχεται μείωση των εξόδων, ενώ δεν ανατρέπεται η αυτοτέλεια κάθε έννομης σχέσης δίκης και δε θίγεται ο προσωποπαγής χαρακτήρας του δικαιώματος κάθε οφειλέτη, αφού στην ίδια απόφαση θα περιέχονται δυο χωριστές ατομικές ρυθμίσεις.

ζ. Νομιμότητα αίτησης

Η αίτηση είναι νόμιμη με τη συνδρομή των προϋποθέσεων του αρθ. 1, δηλαδή : α) αν υποβάλλεται από φυσικό πρόσωπο, το οποίο κατά το χρόνο παύσης των πληρωμών του δεν είχε πτωχευτική ικανότητα , β) ο αιτών επικαλείται μόνιμη και γενική αδυναμία εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων, χρηματικών οφειλών του που είναι βέβαιες και εκκαθαρισμένες, γ) τα χρέη που περιλαμβάνονται στην αίτηση θα πρέπει να ανήκουν στις κατηγορίες εκείνες χρεών που εντάσσονται κατά το νόμο σε ρύθμιση και όχι στα εξαιρούμενα των ρυθμίσεων του νόμου χρέη (πχ αρθρ. 1 παρ. 2).

Ειδικότερα:

Ι. Υπαγόμενα στο πρόσωπα

Στις ρυθμίσεις του νόμου υπάγονται πρόσωπα που πληρούν

δυσ υποκειμενικές προϋποθέσεις, μια θετική και μια αρνητική, καθώς και μια αντικειμενική προϋπόθεση.

1. θετική υποκειμενική προϋπόθεση : Υπάγονται μόνο τα φυσικά πρόσωπα, καταναλωτές και επαγγελματίες.
2. αρνητική υποκειμενική προϋπόθεση: Η έλλειψη πτωχευτικής ικανότητας του οφειλέτη (αρθ. 2 παρ. 3 Πτωχ.Κωδ.). Κριτήριο για την υπαγωγή φυσικού προσώπου στη ρύθμιση του νόμου αποτελεί η πτωχευτική του ικανότητα κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης και όχι η φύση των χρεών του, αν δηλαδή είναι εμπορικά ή αστικά.

II. Αδυναμία πληρωμών- Υπαγόμενα χρέη (και μετά το ν. 4336/15)

Η επικαλούμενη στην αίτηση αδυναμία θα πρέπει να έχει γενικό και μόνιμο χαρακτήρα, δηλαδή θα πρέπει ο οφειλέτης να μην μπορεί να εξυπηρετήσει μόνιμα και όχι πρόσκαιρα τον κύριο όγκο των ληξιπρόθεσμων χρεών του, που μπορεί ακόμη να είναι ένα μόνο χρέος, το μεγαλύτερο.

Β) ΥΠΑΓΟΜΕΝΑ ΧΡΕΗ

Στη ρύθμιση εντάσσονται όλα τα χρέη προς τράπεζες (δάνεια καταναλωτικά, στεγαστικά, επαγγελματικά, εμπορικά πρώην εμπόρων) και όλα τα ιδιωτικά χρέη προς τρίτους, , επίσης δε οφειλές προς Δημόσιο, ΟΤΑ, ΝΠΔΔ άλλης φύσης απ' αυτά του αρθ. 1 παρ. 2β' (βλ. πιο κάτω για τη δυνατότητα ένταξης και αυτών των χρεών μετά το ν. 4336/15).

ΜΗ ΥΠΑΓΟΜΕΝΑ ΧΡΕΗ

Εφόσον ο οφειλέτης περιλάβει στην αίτησή του ένα από τα παρακάτω χρέη , η αίτηση ως προς αυτό θα απορριφθεί ως μη νόμιμη. Σημειωτέον ότι η απαρίθμηση των εξαιρούμενων των ρυθμίσεων του νόμου χρεών είναι περιοριστική.

Ποια είναι αυτά τα χρέη:

Α) Οφειλές που έχουν αναληφθεί το τελευταίο έτος πριν την υποβολή της αίτησης ρύθμισης. Η απαγόρευση αυτή καταλαμβάνει τα χρέη που ανελήφθησαν από τον οφειλέτη συνήθως με σύμβαση, στοιχείο της οποίας είναι η βούληση του οφειλέτη. Συνεπώς δεν καταλαμβάνει τα χρέη για τα οποία έχουν γίνει πράξεις ρύθμισης το τελευταίο έτος πριν την κατάθεση της αίτησης (βλ. και αναγνώριση χρέους κατ' αρθ. 361 ΑΚ), ούτε τα χρέη που προέρχονται από κληρονομία (αρκεί η ανάληψής του από τον κληρονομούμενο πριν το έτος), ούτε τα χρέη που στηρίζονται σε δικαστική απόφαση (πχ απαίτηση διατροφής ή αποζημίωση από αδικοπραξία), για δε την πιστωτική κάρτα θα ληφθεί υπόψη ο χρόνος ενεργοποίησής της (βλ. σε Κρητικό εκδ. 3^η σελ. 45 αριθ. 17).

Β) Οφειλές από αδικοπραξία που διαπράχθηκε με δόλο (πχ αξίωση αποζημίωσης για υλικές ζημιές από πρόθεση).

Τέτοιες δεν αποτελούν αυτές από ακάλυπτη επιταγή, εφόσον έχει επιλεγεί η άσκηση της συμβατικής αξίωσης από την επιταγή και όχι η αυτοτελής αξίωση από αδικοπραξία. Η εξαίρεση δεν καταλαμβάνει τις αδικοπραξίες που τελέσθηκαν από βαριά αμέλεια, για τις αιτήσεις που έχουν κατατεθεί πριν το ν. 4336/15 (πριν τις 14-8-15).

Γ) Χρέη από διοικητικά πρόστιμα, χρηματικές ποινές, οφειλές από φόρους και τέλη προς το Δημόσιο, ΟΤΑ, ΝΠΔΔ, και εισφορές προς τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης (ΙΚΑ , ΟΑΕΕ, ΟΓΑ κλπ).

Δ) Χρέη από χορήγηση δανείων από φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης των αρθ. 15 και 16 ν. 3856/07 (μετά το ν. 4336/15 τα χρέη αυτά δεν εντάσσονται στις εξαιρέσεις βλ. παρακάτω).

-Διάσταση ανέκυψε στη νομολογία σχετικά με τα χρέη από δάνεια που χορηγούν το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και ο Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας (στη θέση του έχει υπεισέλθει ως καθολικός διάδοχος ο ΟΑΕΔ). Επικρατέστερη είναι η άποψη ότι υπάγονται στις ρυθμίσεις του νόμου (βλ. την πρόσφατη ΑΠ 1031/15 ΤΝΠ-ΝΟΜΟΣ, και σε Κρητικό ΕΚΔ, 3^η σελ. 70 και Βενιέρη-Κατσά ΕΚΔ. 3^η σελ. 195 επ. με παραπομπές στη νομολογία). Όσον αφορά τα δάνεια από τον Ο.Ε.Κ. , το ζήτημα της εξαίρεσής τους ή όχι από τις ρυθμίσεις του ν. 3869/10 με την ΑΠ 1017/15 έχει παραπεμφθεί στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου. Πάντως στη νομολογία επικρατεί διχογνωμία για το θέμα αυτό (βλ. τις 194/2015 ΜΠΡ ΚΑΒΑΛ, ΝΟΜΟΣ , 406/2014 ΕΙΡ ΠΑΤΡΩΝ, ΝΟΜΟΣ και ΕφΑΔ 2014-625 με σύμφωνες παρατηρήσεις Κρητικού, με αντιθ. τις 65/2013 ΕΙΡ ΛΑΡ, 17/2013 ΕΙΡ ΣΠΑΡΤ, 40/2014 ΕΙΡ ΜΕΣΟΛ, 26/2014 ΕΙΡ ΓΙΑΝΝΙΤ ΝΟΜΟΣ)

ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΤΟ Ν. 4336/15

Οι εισαγόμενες νέες ρυθμίσεις καταλαμβάνουν τις αιτήσεις που έχουν κατατεθεί μετά το ν. 4336/15, δηλαδή μετά τις 19-8-15 (χρόνος έναρξης της ισχύος του), σύμφωνα με την παρ. 5 των μεταβατικών διατάξεων.

1) ΕΝΤΑΣΣΟΜΕΝΕΣ ΝΕΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ μετά το ν. 4336/15

1. Εντάσσονται πλέον και οι βεβαιωμένες οφειλές προς το Δημόσιο από φόρους κλπ, οφειλές προς τους Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού και τα νομικά τους πρόσωπα, καθώς και ασφαλιστικές οφειλές προς τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης. Η ένταξη και των οφειλών αυτών σε ρύθμιση είναι δυνητική για τον οφειλέτη, σε αντίθεση με τα χρέη προς ιδιώτες των οποίων η ένταξη είναι υποχρεωτική στο σύνολό τους για τον οφειλέτη σύμφωνα με την αρχή της καθολικότητας. Προϋποθέσεις ένταξης των χρεών αυτών

είναι: α) Να μην πρόκειται για τα μοναδικά χρέη του οφειλέτη, δηλαδή θα πρέπει να συντρέχουν και με άλλα χρέη προς ιδιώτες.

β) Να έχουν βεβαιωθεί από την Αρχή τουλάχιστον ένα χρόνο πριν την κατάθεση της αίτησης. Ο περιορισμός αυτός της ανάληψης πριν το τελευταίο έτος δεν ισχύει για τα χρέη που τελούν σε αναστολή διοικητική, δικαστική ή εκ του νόμου ή έχουν υπαχθεί σε ρύθμιση ή διευκόλυνση τμηματικής καταβολής, η οποία είναι σε ισχύ.

Για το υπολογισμό, του έτους θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η βεβαίωση υπό ευρεία έννοια, η οποία χρονικά προηγείται της υπό στενή έννοια η οποία ενδιαφέρει μόνο για την κτήση τίτλου εκτέλεσης (βλ. και σε Βενιέρη-Κατσά εκδ. 3^η σελ. 190 επ.).

Βεβαίωση με την ευρεία έννοια είναι η διαδικασία προσδιορισμού, από τις κατά νόμο διοικητικές ή άλλες Αρχές, της χρηματικής απαίτησης του Δημοσίου κλπ, του είδους της, (της προέλευσής της) της αιτίας, για την οποία οφείλεται, του έτους που αφορά και τον υπόχρεο προς πληρωμή.

Οι οριστικές πράξεις των αρμοδίων αρχών που περιέχουν τα ανωτέρω στοιχεία χαρακτηρίζονται νόμιμοι τίτλοι είσπραξης. Απαιτείται, λοιπόν, νόμιμος τίτλος είσπραξης της οφειλής, γιατί μόνο μετά την έκδοσή του καθίσταται απαιτητή και εισπραξιμή. Τέτοιος τίτλος είναι κάθε δημόσιο έγγραφο από το οποίο προκύπτει το βέβαιο και εκκαθαρισμένο της οφειλής και ειδικότερα το ποσό κατά κεφάλαιο, τόκους, προσαυξήσεις και έξοδα, ώστε σε περίπτωση αμφισβήτησης να είναι δυνατός ο δικαστικός έλεγχος, ήτοι τόσο ως προς τη νομιμότητα του τίτλου όσο και ως προς το βέβαιο και εκκαθαρισμένο της απαίτησης και του ύψους του ποσού αυτής. Ειδικότερα αποτελούν νόμιμους τίτλους είσπραξης του δημοσίου κλπ εσόδου, α) η νόμιμη βεβαίωση που εκδίδεται από τις αρμόδιες αρχές για τον προσδιορισμό του εισπρακτέου ποσού, του είδους του εσόδου και της αιτίας για την οποία οφείλεται, β) κάθε άλλο δημόσιο έγγραφο από το οποίο αποδεικνύεται η οφειλή ως προς όλα τα στοιχεία της αυτά (είδος, ποσό κλπ, όπως η πράξη προσδιορισμού φόρου (το φύλλο ελέγχου όταν αυτό έχει καταστεί οριστικό, ή η πράξη συμβιβασμού των αποτελεσμάτων του ελέγχου), η απόφαση του δικαστηρίου που τροποποιεί ή αποδέχεται τα αποτελέσματα του ελέγχου, το

φύλλο εκκαθάρισης των υποβαλλομένων φορολογικών δηλώσεων, ΕΝΦΙΑ κ.λ.π

γ. Προϋπόθεση ακόμη υπαγωγής των χρεών προς το Δημόσιο κλπ στις ρυθμίσεις του νόμου, είναι η παραίτηση από την άσκηση του δικαιώματος ή και του δικογράφου οποιουδήποτε ενδίκου βοηθήματος ή μέσου ενώπιον αρμοδίου δικαστηρίου ή προσφυγής ενώπιον διοικητικής αρχής (πχ ΤΔΕ) μέχρι την ημερομηνία κατάθεσης αίτησης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου κατά τον παρόντα νόμο, εφόσον οι υποθέσεις εκκρεμούν ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων και διοικητικών αρχών και δεν έχουν ακόμη συζητηθεί.

Η διάταξη αυτή αναφέρεται στις περιπτώσεις που ο οφειλέτης έχει ήδη αμφισβητήσει την οφειλή του με προσφυγή στο αρμόδιο διοικητικό όργανο ή δικαστήριο, ή δεν την έχει μεν αμφισβητήσει, όμως έχει την προθεσμία να το κάνει (βλ. σε Βενιέρη-Κατσά εκδ. 3^η σελ. 194). Καθιερώνεται υποχρέωση παραίτησης, διαφορετικά αρμόδια θα είναι τα διοικητικά δικαστήρια (βλ. για την παραίτηση άρθ. 143 ΚΔΔ).

Για τις παραπάνω απαιτήσεις από βεβαιωμένες οφειλές προς το Δημόσιο από φόρους, ασφαλιστικές εισφορές κλπ θα πρέπει να περιέχονται στην αίτηση τα παραπάνω χαρακτηριστικά (προϋποθέσεις) που ορίζει ο ν. 4336/15 για την ένταξή τους σε ρύθμιση. Αν κάποια δε συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά αυτά (π.χ. χρέος από ΕΜΦΙΑ έτους 2015), ως προς αυτήν η αίτηση θα πρέπει να απορριφθεί ως μη νόμιμη.

2) ΔΑΝΕΙΑ ΑΠΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

Τα χρέη από τη χορήγηση δανείων από φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης των αρθ. 15 και 16 ν. 3856/07, προστέθηκαν με το αρθ. 20 παρ. 15 του ν. 4019/11 στα εξαιρούμενα των ρυθμίσεων του νόμου του αρθ. 1 παρ. 2 .

Με την τροποποίηση της διάταξης αυτής του αρθ. 1 παρ. 2 με το ν. 4336/15 δεν περιελήφθη στις περιοριστικά απαριθμούμενες περιπτώσεις εξαιρούμενων χρεών και τα χρέη αυτά και συνεπώς από 19-8-15 μπορούν να ενταχθούν στις ρυθμίσεις του νόμου (βλ. σε Βενιέρη-Κατσά σελ. 198).

Β. ΕΞΑΙΡΟΥΜΕΝΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ μετά το ν. 4336/15

1. ΧΡΕΗ ΑΠΟ ΑΔΙΚΟΠΡΑΞΙΑ

Με το ν. 4336/15 προστέθηκαν στα εξαιρούμενα χρέη και αυτά που έχουν ως γενεσιουργό αιτία το αδίκημα από βαριά αμέλεια και όχι μόνο από δόλο. Επίσης άλλαξε η διατύπωση του αρθ. 1 παρ. 2 των εξαιρούμενων λόγω αδικοπραξίας χρεών και αντί του όρου αυτού εισάγεται ο όρος «αδίκημα».

Ο όρος αδίκημα χρησιμοποιείται τόσο στο ποινικό όσο και στο αστικό δίκαιο. Οι έννοιες του αστικού και ποινικού αδικήματος δεν συμπίπτουν απόλυτα ως προς την έκτασή τους, καθόσον υπάρχουν αστικά αδικήματα που δεν είναι συγχρόνως και ποινικά όπως και το αντίθετο.

Επίσης οι όροι «αδικοπραξία» και «αδίκημα» κατά την κρατούσα άποψη δεν ταυτίζονται. Ως αδικοπραξία (αδικοπραξία υπό ευρεία έννοια ή αντικειμενική αδικοπραξία) χαρακτηρίζεται κάθε άδικη πράξη ανεξάρτητα αν είναι υπαίτια (όπως η αδικοπραξία φρενοβλαβούς ή ανήλικου κάτω των 10 ετών, στην οποία λείπει η ικανότητα καταλογισμού και άρα το στοιχείο της υπαιτιότητας). Ως αδίκημα (αδικοπραξία υπό στενή έννοια ή υποκειμενική αδικοπραξία) χαρακτηρίζεται κάθε παράνομη και υπαίτια πράξη, από την οποία επέρχεται ζημία στα έννομα αγαθά άλλου προσώπου και γεννάται υποχρέωση αποζημίωσης. Με την παραπάνω έννοια όλα τα αδικήματα είναι και αδικοπραξίες όχι όμως και το αντίστροφο (βλ. για τα παραπάνω σε Γεωργιάδη-Σταθόπουλο Ερμ. ΑΚ εισαγ. παρατ. στα άρθρα 914-938 αριθ. 1 και 12).

Κατά την άποψή μου ο όρος «αδίκημα» στο νόμο χρησιμοποιείται με την έννοια του αστικού αδικήματος και όχι του ποινικού αδικήματος (βλ. για τις εννοιολογικές αυτές διακρίσεις των όρων «αδικοπραξία» και «αδίκημα» σε Γεωργιάδη-Σταθόπουλο Ερμ. ΑΚ εισαγ. παρατ. στα άρθρα 914-938 αριθ. 1 και 12). Συνεπώς με τη διαφοροποίηση στη διατύπωση από την αρχική μορφή της διάταξης δεν εισάγεται τροποποίηση στη ρύθμιση, καθόσον και με την προηγούμενη διατύπωση, αυτή της «αδικοπραξίας», ουσιαστικά ο νομοθέτης εννοούσε την υπό στενή έννοια αδικοπραξία, δηλαδή το αστικό αδίκημα, αφού μόνο απ' αυτήν γεννάται υποχρέωση προς αποζημίωση. Υπέρ αυτού συνηγορεί και το γεγονός ότι, εφόσον βούληση του νομοθέτη ήταν η εξαίρεση να αφορά μόνο τα χρέη από ποινικό αδίκημα, δεν θα περιλάμβανε διάταξη σχετικά με την υποκειμενική υπόσταση του αδικήματος, ως προϋπόθεση της εξαίρεσης, αφού το υποκειμενικό στοιχείο προσδιορίζεται (ενιαία με το

αντικειμενικό) στην ποινική διάταξη που προβλέπει τη συγκεκριμένη πράξη ως αδίκημα. Εκτός αυτού, κατά κανόνα για τη στοιχειοθέτηση του ποινικού αδικήματος απαιτείται δόλος. Εδώ όμως εισάγεται και η βαρεία αμέλεια ως υποκειμενικό στοιχείο του αδικήματος, η οποία όμως κατά κανόνα δεν αρκεί για το ποινικά κολάσιμο της πράξης, ενώ είναι αρκετή για το αστικό αδίκημα. Ούτε γίνεται διάκριση στο ποινικό αδίκημα της αμέλειας σε βαρεία και ελαφρά, όπως στη συγκεκριμένη διάταξη (βλ. και σε Κρητικό εκδ. 4^η σελ. 73, αντιθ. Βενιέρης-Κατσάς σελ. 180).

Η σημασία του υποκειμενικού στοιχείου του δόλου και της βαριάς αμέλειας.

Προκειμένου να εξαιρεθεί ένα χρέος που προέρχεται από αδικοπραξία του οφειλέτη πρέπει να ερευνηθεί αν η αδικοπραξία διαπράχθηκε από δόλο ή βαρεία αμέλεια, το δε βάρος της απόδειξης το έχουν οι πιστωτές (όπως και για τα υπόλοιπα εξαιρούμενα του νόμου χρέη, πχ ότι η ανάληψη του χρέους έγινε εντός του έτους από την κατάθεση της αίτησης). Συνεπώς ένα τέτοιο χρέος ο οφειλέτης θα το περιλάβει στην αίτησή του, απόκειται δε στους πιστωτές να επικαλεσθούν και αποδείξουν τη συνδρομή των στοιχείων της εξαίρεσης, δηλαδή ότι προέρχεται από αδικοπραξία, η οποία τελέστηκε από δόλο ή βαρεία αμέλεια, σε θετική δε περίπτωση η αίτηση ως προς το χρέος αυτό θα απορριφθεί ως μη νόμιμη. Σε διαφορετική περίπτωση το δικαστήριο θα το περιλάβει στη ρύθμιση (βλ. και σε Κρητικό εκδ. 4^η σελ. 74 και Βενιέρη-Κατσά σελ. 183).

2) ΧΡΕΗ ΑΠΟ ΑΞΙΩΣΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΝΟΥ

Με την τροποποίηση της διάταξης του αρθ. 1 παρ. 2 με το ν. 4336/15 εισάγεται μια ακόμη κατηγορία εξαιρούμενων χρεών αυτά που προέρχονται από αξίωση για διατροφή του συζύγου ή του τέκνου κατά του υπόχρεου οφειλέτη. Η υποχρέωση αυτή πηγάζει από το νόμο, ακόμη μπορεί να πηγάζει από σύμβαση ή δικαστική απόφαση. Τέτοια υποχρέωση του οφειλέτη προβλέπεται και για τους ανιόντες του ή αδέρφια του (αρθ. 1486 επ. και 1504 ΑΚ). Για το λόγο αυτό θα πρέπει η εξαίρεση να επεκταθεί και στις αξιώσεις των προσώπων αυτών κατ' εφαρμογή των συνταγματικών αρχών της αναλογικότητας και ισότητας (βλ. έτσι Βενιέρης-Κατσάς εκδ. 3^η σελ. 199).

IIIα. Η διαδικασία κατάθεσης της αίτησης μετά το ν. 4336/15 - επανυποβολή αίτησης ή συμπληρωματική αίτηση

κατά το ν. 4336/15.

-Η διαδικασία κατάθεσης της αίτησης μετά το ν. 4336/15 και η ολοκλήρωσή της. Με τις διατάξεις των παρ. 3 και 4 του άρθρου 4 μετά το ν. 4336/15 προβλέπεται ότι η γραμματεία του ειρηνοδικείου με την παραλαβή της αίτησης προβαίνει σε πρωτοκόλληση της και στη συνέχεια σε στον τυπικό έλεγχο αυτής εντός δύο (2) εργασίμων ημερών από την παραλαβή της. Και εφόσον από τον έλεγχο δεν διαπιστώθηκε οποιαδήποτε έλλειψη όσον αφορά το περιεχόμενο της αίτησης, τα συνοδευτικά αυτής έγγραφα η αίτηση του οφειλέτη εισάγεται άμεσα προς προσδιορισμό δικασίμου για την συζήτηση, διαφορετικά καλείται ο αιτών να τη συμπληρώσει στην οριζόμενη προθεσμία. Εφόσον η προθεσμία περάσει άπρακτη ο φάκελος της αίτησης τίθεται στο αρχείο.

Ως προς τις αιτήσεις, λοιπόν, που κατατέθηκαν μετά το ν. 4336/15 στη διαδικασία κατάθεσης προβλέπεται ένα μεσοδιάστημα τυπικού ελέγχου. Το μεσοδιάστημα αυτό, μπορεί να είναι μεγαλύτερο του προβλεπόμενου από το νόμο, αφού δεν ορίζεται κάποια συνέπεια από την παρέλευση της προθεσμίας ελέγχου, εξαρτάται δε βασικά από φόρτο εργασίας της γραμματείας των δικαστηρίων αλλά και από τη βούληση τρίτων προσώπων ακόμη και αντιδίκων του οφειλέτη πχ τραπεζών. Είναι όμως ιδιαίτερα σημαντικό για την όλη υπόθεση, αφού με την κατάθεση της αίτησης συνδέονται ιδιαίτερα σοβαρές συνέπειες, όπως η έναρξη της εκ του νόμου προστασίας του οφειλέτη από τα καταδιωκτικά μέτρα, κυρίως δε μετά τη νομοθετική μεταβολή με τους ν. 4336 και 4346/15, οι οποίοι δεν είναι αναδρομικής ισχύος, για το νομοθετικό καθεστώς στο οποίο θα υπαχθεί η αίτηση.

Ανακύπτει, λοιπόν, το ζήτημα πότε ολοκληρώνεται η διαδικασία κατάθεσης της αίτησης, κατά το χρόνο της πρωτοκόλλησής της ή αυτόν της περαίωσης του τυπικού ελέγχου της γραμματείας.

Με την νομοθετική μεταβολή του ν. 4346/15 (από 1-1-16), παρατηρήθηκε το φαινόμενο της αθρόας κατάθεσης αιτήσεων στο τέλος του 2015 ώστε να υπαχθούν στο προγενέστερο δίκαιο. Το φαινόμενο αυτό προκάλεσε μεγάλο φόρτο εργασίας στις γραμματείες των δικαστηρίων, με αποτέλεσμα η περαίωση του τυπικού ελέγχου να γίνει εντός του 2016, μετά, δηλαδή την έναρξη ισχύος του νέου δικαίου.

Κατά την άποψή μου κατά το διάστημα αυτό του τυπικού ελέγχου της αίτησης από τη γραμματεία, η διαδικασία της κατάθεσης βρίσκεται σε εκκρεμότητα μέχρι την ολοκλήρωση του. Συνεπώς η κατάθεση έχει μεν γίνει νομότυπα από το διάδικο με την προβλεπόμενη από το νόμο πρωτοκόλληση, όμως τελεί υπό την αίρεση της ολοκλήρωσης του τυπικού ελέγχου.

Συνεπώς, λοιπόν, είναι να δεχθούμε ότι, εφόσον κατά την 4 παρ. 1 η διαδικασία του νόμου αρχίζει από την κατάθεση της αίτησης, οι δε αιτήσεις έχουν κατατεθεί νομότυπα με την προβλεπόμενη από το νόμο πρωτοκόλλησή τους, απλώς τελούν σε υπηρεσιακή εκκρεμότητα, η ολοκλήρωση της διαδικασίας κατάθεσης της αίτησης τελεί υπό την αίρεση της ενέργειας του τυπικού ελέγχου. Επομένως με την περαίωσή του, ολοκληρώνεται αναδρομικά από το χρόνο της πρωτοκόλλησης η διαδικασία κατάθεσης και επέρχονται οι συνέπειες του νόμου που συνοδεύονται με την άσκηση της αίτησης. Ενόψει αυτού, στις αιτήσεις που κατατέθηκαν (πρωτοκολλήθηκαν) πριν την 1-1-2016, θα εφαρμοστούν οι διατάξεις του προγενέστερου δικαίου (βλ. την ΕιρΠατρ 350/16). Το ίδιο θα πρέπει να γίνει δεκτό και για εκείνες τις αιτήσεις, που παρουσιάζουν ελλείψεις ως προς το περιεχόμενο ή το οριζόμενα από το νόμο συνοδευτικά έγγραφα, για τις οποίες προβλέπεται η χορήγηση από τη γραμματεία προθεσμίας συμπλήρωσης. Κατά τη διατύπωση της παραπάνω διάταξης, η διαδικασία κατάθεσης των αιτήσεων αυτών ολοκληρώνεται μετά τη συμπλήρωση των ελλείψεων. Μέχρι τότε βρίσκονται σε εκκρεμότητα, η οποία όμως αίρεται με τη συμπλήρωση.

Συνεπώς όμως είναι να δεχθούμε και ως προς αυτές, για τους ίδιους πιο πάνω λόγους, ότι, εφόσον έχουν κατατεθεί νομότυπα με την πρωτοκόλλησή τους, απλώς τελούν σε εκκρεμότητα μέχρι τη συμπλήρωση των ελλείψεων, με την πλήρωση της αίρεσης υπό την οποία τελούν επέρχονται οι συνέπειές τους αναδρομικά από το χρόνο της πρωτοκόλλησή τους.

Οι υπόλοιπες όμως δικονομικές συνέπειες της κατάθεσης των αιτήσεων (έναρξη προθεσμία επίδοσης κλπ) επέρχονται σε μεταγενέστερο αυτού της πρωτοκόλλησής τους χρόνο και συγκεκριμένα από την ολοκλήρωση του τυπικού ελέγχου και τη συμπλήρωση των ελλείψεων με τον ορισμό δικασίμου, χρόνο κατά τον οποίο προσδιορίζεται η δικάσιμος.

Με το ίδιο ζήτημα της ολοκλήρωσης της διαδικασίας κατάθεσης συνδέεται και η ακυρότητα ή μη του δικογράφου των αιτήσεων εκείνων που υπογράφονται και κατατέθηκαν από το διάδικο, οι οποίες πρωτοκολλήθηκαν πριν την εισαγωγή του νέου ΚΠολΔ, πριν δηλαδή την 1-1-2016. Εφόσον γίνει δεκτό ότι η διαδικασία κατάθεσης ολοκληρώνεται αναδρομικά από το χρόνο της πρωτοκόλλησης δεν πάσχει από ακυρότητα το δικόγραφο τους (βλ. περισσότερα παραπάνω).

- Επανυποβολή της αίτησης ή η συμπληρωματική αίτηση κατά το ν. 4336/15).

Στην παρ. 3 του αρθ. 2 των μεταβατικών διατάξεων του ν. 4336/15 ορίζεται ότι « 3. Οφειλέτες που έχουν ήδη υποβάλει αιτήσεις υπαγωγής στις διατάξεις της παρούσας ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ Α.4, οι υποθέσεις των οποίων δεν έχουν συζητηθεί ή για τις οποίες δεν έχει επέλθει συμβιβασμός με τους πιστωτές τους, δύνανται να επανυποβάλλουν αιτήσεις προκειμένου να υπαχθούν στις διατάξεις του ν. 3869/2010, όπως αυτές ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με το άρθρο 1 του παρόντος νόμου...». Κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 3 του αρθ. 2 (εδ. β'), εκδόθηκε η ΚΥΑ 8986/15, στην οποία γίνεται λόγος για υποβολή «αίτησης συμπλήρωσης οφειλών», στα δε υποδείγματα αίτησης, που περιέχονται στα παραρτήματα της υπουργικής απόφασης, περιλαμβάνονται τα χρέη της παλιάς αίτησης, η οποία συμπληρώνεται με τα νέα χρέη, που εξαιρούνταν πριν των ρυθμίσεων του νόμου, χωρίς όμως ρητή παραίτηση από την παλιά αίτηση. Για τα υπόλοιπα στοιχεία της αίτησης (επάγγελμα του οφειλέτη, εισοδηματική, οικογενειακή του κατάσταση, εισοδήματα συζύγου κλπ) στο υπόδειγμα γίνεται παραπομπή στην εκκρεμή αίτηση.

Το ερώτημα είναι αν χρέη από φόρους προς το Δημόσιο, ασφαλιστικές εισφορές κλπ, που πλέον υπάγονται στο νόμο, μπορεί ο οφειλέτης να τα εντάξει σε ρύθμιση επί αιτήσεων που εκκρεμούν κατά το χρόνο έναρξης ισχύος του 4336/15 (19-8-15).

Κατά τη διατύπωση της παραπάνω διάταξη της παρ. 3 του αρθ. 2 των μεταβατικών διατάξεων, και συγκεκριμένα με τη χρήση του όρου «επανυποβολή» της αίτησης νοείται νέα

αίτηση, η οποία κατά περιεχόμενο θα περιλαμβάνει τα παλιά και τα νέα χρέη, με σύγχρονη όμως παραίτηση από την παλιά.

Όμως με την ΚΥΑ 8986/15, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της πιο πάνω διάταξης, γίνεται λόγος για υποβολή «αίτησης συμπλήρωσης οφειλών». Μια τέτοια αίτηση, δεν μπορεί παρά να θεωρηθεί ως συμπληρωματική της πρώτης, ως προς την οποία έχει παρακολουθηματικό χαρακτήρα, (βλ. υπό το παλιό καθεστώς για τη δυνατότητα υποβολής συμπληρωματικής αίτησης και σε Κρητικό «Ρύθμιση Οφειλών Υπερχρεωμένων Φυσικών Προσώπων», εκδ. 3η σελ. 73 και 123).

Η διατύπωση της παρ. 3 του αρθ. 2 των μεταβατικών διατάξεων, με τη χρήση του όρου «επανυποβολή» της αίτησης και αυτή της ΚΥΑ 8986/15 με τη χρήση του όρου «αίτησης συμπλήρωσης οφειλών» είναι εντελώς διαφορετικές. Άλλο επανυποβολή της αίτησης και άλλο συμπληρωματική αίτηση. Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για νέα αίτηση, στην οποία εμπεριέχεται σαφής παραίτηση από την εκκρεμή, ενώ στη δεύτερη πρόκειται για απλή συμπλήρωση της ήδη εκκρεμούς αίτησης με νέα χρέη. Συνεπώς η ΚΥΑ 8986/15 εκδόθηκε κατ' υπέρβαση των ορίων της εξουσιοδοτικής διάταξης και ως αντισυνταγματική (αρθ. 43 Συντ.) είναι ανίσχυρη (βλ. και σε Κρητικό «Ρύθμιση Οφειλών Υπερχρεωμένων Φυσικών Προσώπων», εκδ. 4η σελ. 563 επ. με παραπομπές).

Σε περίπτωση που η νέα αίτηση, περιλαμβάνει αυτούσια την παλιά αίτηση ως προς όλα της τα στοιχεία, η οποία συμπληρώνεται απλώς με τα νέα χρέη, τότε πρόκειται για επανυποβολή της αίτησης, σύμφωνα με την παρ. 3 του αρθ. 2 των μεταβατικών διατάξεων. Στην επανυποβαλλόμενη αυτή αίτηση εμπεριέχεται εκ του νόμου παραίτηση από την παλαιά αίτηση (αρθ. 294 ΚΠολΔ), της οποίας έτσι παύει η εκκρεμοδικία και το δικαστήριο θα προχωρήσει στη συζήτηση της νέας αίτησης ως προς την οποία θα εφαρμόσει τις διατάξεις του νέου δικαίου (βλ. και σε Κρητικό «Ρύθμιση Οφειλών Υπερχρεωμένων Φυσικών Προσώπων», εκδ. 4η σελ. 567).

Ενδέχεται, όμως η νέα αίτηση να είναι πράγματι συμπληρωματική της εκκρεμούς, δηλαδή να περιέχει μόνο τα νέα χρέη σε συμπλήρωση της παλιάς. Ως τέτοια δε θα πρέπει να εκτιμηθεί από το δικαστήριο και η αίτηση με περιεχόμενο σύμφωνα με το υπόδειγμα της ΚΥΑ 8986/15, αφού

ως προς τα υπόλοιπα, πλην των χρεών, στοιχεία του περιεχομένου της παραπέμπει στην εκκρεμή. Δημιουργείται τότε το ζήτημα της τύχης μιας τέτοιας συμπληρωματικής αίτησης, ενόψει και της εκκρεμότητας της παλιάς και ειδικότερα του νομοθετικού καθεστώτος υπό το οποίο θα εκδικαστούν οι δύο αιτήσεις, αρχική και συμπληρωματική της, οι οποίες και θα συνεκδικαστούν. Προφανώς δεν μπορεί να εφαρμοστεί το προηγούμενο δίκαιο για την παλιά και το νέο για τη συμπληρωματική. Κάτι τέτοιο δεν είναι νοητό αφού περιέχονται διαφορετικές επιμέρους ρυθμίσεις, όπως, η διάρκεια της ρύθμισης του αρθ. 8 παρ. 2, ο τρόπος ικανοποίησης των απαιτήσεων του δημόσιου κλπ στα πλαίσια της ρύθμισης για τη διάσωση της κατοικίας (σύμμετρη ικανοποίηση των πιστωτών ή κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των αρθ. 974 επ. ΚΠολΔ) κλπ. Συνεπώς ένα δίκαιο θα εφαρμοστεί, αυτό που διέπει την παλιά αίτηση, με το οποίο θα εκδικαστεί και η νέα, η οποία είναι συμπληρωματική της αρχικής, ως προς την οποία έχει παρακολουθηματικό χαρακτήρα. Σύμφωνα όμως με το προγενέστερο δίκαιο, τα χρέη προς το δημόσιο κλπ εξαιρούνται της ρύθμισης, οι δε διατάξεις των ν. 4336/15 και 4346/15 δεν έχουν αναδρομική ισχύ. Άρα ως προς τα χρέη αυτά θα πρέπει ν' απορριφθεί η συμπληρωματική αίτηση ως μη νόμιμη.

Ενδεχομένως στην περίπτωση αυτή θα ήταν επιεικέστερο να δεχθούμε ότι η συμπληρωματική αίτηση θα πρέπει να κριθεί ως προς τη νομιμότητά της με το νέο δίκαιο, να δεχθούμε δηλαδή τη νομιμότητα ένταξης των χρεών προς το δημόσιο κλπ εφόσον η συμπληρωματική αίτηση κατατέθηκε υπό την ισχύ του νέου νόμου. Ως προς τα υπόλοιπα όμως ζητήματα θα πρέπει να εφαρμοστούν οι ρυθμίσεις του προϊσχύσαντος δικαίου που διέπουν την αρχική αίτηση, οι οποίες θα καταλάβουν και τις απαιτήσεις προς το δημόσιο κλπ, αφού δεν είναι νοητό στην ίδια απόφαση να εφαρμοστούν οι διατάξεις δύο διαφορετικών δικαίων (βλ. υπέρ της άποψης αυτής σε Κρητικό «Ρύθμιση Οφειλών Υπερχρεωμένων Φυσικών Προσώπων», εκδ. 4η σελ. 564). Και αυτό γιατί, στη συντριπτική πλειοψηφία των εκκρεμών αιτήσεων έχει ήδη γίνει προσωρινή ρύθμιση με τον ορισμό προσωρινών καταβολών, που αποτελεί μέρος της οριστικής ρύθμισης, με την οποία αναγκαία συνέχεται και συνεπώς ως προς τις αιτήσεις αυτές έχει γίνει ήδη η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου με την ένταξη της ρύθμισης στο προγενέστερο δίκαιο. Ενόψει αυτού δεν είναι νοητό στην ίδια απόφαση

να εφαρμοστούν δύο διαφορετικά δίκαια (ενδεχομένως και τρία), αφού κάτι τέτοιο θα δημιουργήσει σύγχυση και αδιέξοδο. Στο υπόδειγμα συμπληρωματικής αίτησης της ΚΥΑ 8986/15 περιέχεται και αίτημα χορήγησης προσωρινής. Εφόσον έχει χορηγηθεί τέτοια για την εκκρεμή αίτηση και βέβαια κριθεί νόμιμη η συμπληρωματική αίτηση ως προς την ένταξη των νέων χρεών, το αίτημα θα εκτιμηθεί ως τέτοιο για μεταρρύθμιση της δοθείσας προσωρινής διαταγής ώστε να περιληφθεί σ' αυτήν και ο νέος πιστωτής, προς τον οποίο και θα γίνουν καταβολές από τη σύμμετρη διανομή του ποσού των μηνιαίων δόσεων που ορίστηκε.

Υποστηρίζεται η άποψη ότι η μεταγενέστερη συμπληρωματική αίτηση υπό το νέο δίκαιο θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως τροποποιητική της αρχικής, ως εμπειρέχουσα, επιτρεπτή κατ' αρθ. 745 και 751 ΚΠολΔ, μεταβολή του αιτήματος για την υπαγωγή της όλης υπόθεσης στο νέο καθεστώς (βλ. για την άποψη αυτή σε Βενιέρης-Κατσάς «Εφαρμογή του Ν 3869/2010 για τα Υπερχρεωμένα Φυσικά Πρόσωπα» εκδ. 3η σελ. 200-201).

ΕΥΘΑΛΙΑ ΚΩΣΤΑ

4. Δικαστική ρύθμιση των χρεών.

I. Ουσιαστικές προϋποθέσεις
Iα Αδυναμία πληρωμών.

III. Ενστάσεις πιστωτών.

δολιότητα (βλ. ΕιρΠατρ 587/15 ΤΝΠ-ΝΟΜΟΣ, που απορρίπτει την ένσταση και περίπτωση δόλιας συμπεριφοράς στη ΕιρΠατρ 484/15 ΤΝΠ-ΝΟΜΟΣ).

-καταχρηστική άσκηση δικαιώματος (βλ. περίπτωση καταχρηστικής συμπεριφοράς στην ΕιρΠατρ 483/15 ΝΟΜΟΣ) - παράβαση καθήκοντος αλήθειας

IV. Η δικαστική ρύθμιση των χρεών

IVα. Μηνιαίες καταβολές αρθ. 8 (διάρκεια, κριτήρια, μηδενικές καταβολές, τροποποίηση της ρύθμισης, εκτελεσιότητα απόφασης-αναστολή).

IVβ. Ρύθμιση εκποίησης ρευστοποιήσιμου περιουσιακού στοιχείου (αρθ. 9 παρ. 1)-Περιεχόμενο της ρύθμισης-Εκκαθαριστής-μεταρρύθμιση απόφασης .

IVγ. Ρύθμιση εξαίρεση από την εκποίηση της κύριας κατοικίας του οφειλέτη- προϋποθέσεις- περιεχόμενο

ρύθμισης.

V. Συνδυασμός των τριών ρυθμίσεων

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΟΜΠΟΛΙΤΗΣ (θέματα υπ' αριθ. 5, 6,7)

5. Οι ρυθμίσεις μετά τις τροποποιήσεις με τους ν. 4336/15 και 4346/15

A. Η ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΑΡΘ. 8 ΠΑΡ. 2 ΓΙΑ ΜΗΝΙΑΙΕΣ ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ (βλ. σχέδιο απόφασης μέχρι τη διάταξη για τη διάσωση της κατοικίας)

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΡΥΘΜΙΣΗΣ:

Η ρύθμιση του αρθ. 8 μετά το ν. 4161/13, που καταλαμβάνει και τις προγενέστερες του αιτήσεις, προβλέπει καταβολές επί 3-5 χρόνια, ήδη δε μετά το ν. 4336/15, που δεν έχει αναδρομική ισχύ προβλέπει μηνιαίες καταβολές επί τρία χρόνια.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΒΟΛΩΝ

Ως προς το κριτήριο των περιουσιακών στοιχείων

Η διάταξη με τη νέα της διατύπωση μετά το ν. 4336/15, θέτει ως επιπλέον κριτήριο, αυτό των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη για τον προσδιορισμό των μηνιαίων καταβολών. Η διατύπωση είναι ατυχής, καθόσον τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη στα πλαίσια της ρύθμισης του αρθ. 8 παρ. 2 ενδιαφέρουν μόνο εφόσον είναι προσοδοφόρα . Αν αποφέρουν εισόδημα αυτό περιλαμβάνεται στα πάσης φύσεως εισοδήματα. Συνεπώς δε χρειαζόταν ειδική αναφορά στην περιουσία του οφειλέτη. Η αναφορά και στην περιουσία του οφειλέτη δεν μπορεί να ερμηνευτεί ως συνεκτίμηση από το δικαστήριο και της αξίας της ώστε να προσδιοριστεί το ποσό των μηνιαίων καταβολών (όπως επί συνεκτίμησης για τον προσδιορισμό της έκτασης της υποχρέωσης συνεισφορά των συζύγων αρθ. 1390 ΑΚ). Το ζήτημα της τύχης της περιουσίας του οφειλέτη αποτελεί αντικείμενο της ρύθμισης του αρθ. 9 , στα πλαίσια της οποίας, είτε θα εξεταστεί αν είναι ρευστοποιήσιμη ή όχι είτε θα διαταχθεί η διάσωση εφόσον πρόκειται για τη κύρια κατοικία.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ
ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

το δεύτερο κριτήριο για τον καθορισμό των μηνιαίων δόσεων στα πλαίσια της ρύθμισης του αρθ. 8 παρ. 2 (το πρώτο είναι το εισοδηματικό) συνδέεται με τις βιοτικές ανάγκες του οφειλέτη και των προστατευόμενων μελών της οικογένειάς του, και τις εύλογες δαπάνες που απαιτούνται για την κάλυψή τους. Όσον αφορά το είδος των δαπανών, κατά βάση θα ληφθούν υπόψη οι δαπάνες που παρατίθενται στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4346/15 και στον πίνακα εύλογων δαπανών της ΕΛΣΤΑΤ και της 54/15 απόφασης της ΤτΕ, χωρίς να δεσμεύεται το δικαστήριο να περιλάβει και άλλες δαπάνες που θα κρίνει ως αναγκαίες, ή και αντιστρόφως να αφαιρέσει κάποιες απ' αυτές. Ως προς τον προσδιορισμό του ποσού τους, το δικαστήριο θα διαμορφώσει την κρίση του, στηριζόμενο στις αποδείξεις που θα προσκομιστούν και στα διδάγματα της κοινής πείρας (βλ. αρθ. 1493 ΑΚ για τον προσδιορισμό του μέτρου διατροφής με βάση τις βιοτικές ανάγκες), σχετικά με τις ιδιαίτερες συνθήκες διαβίωσης (όπως καθορίζονται από τον τόπο κατοικίας, την ηλικία, την κατάσταση της υγείας, των ιδιαίτερων αναγκών πχ εκπαίδευσης) του συγκεκριμένου οφειλέτη και της οικογένειάς του κατά το χρόνο συζήτησης της αίτησης. Στα προστατευόμενα μέλη της οικογένειας του οφειλέτη περιλαμβάνονται ο σύζυγος, τα ανήλικα παιδιά, τα ενήλικα παιδιά που σπουδάζουν ή υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία, ή είναι ανάπηρα ή είναι άνεργα, οι υπερήλικες ή με σοβαρά προβλήματα υγείας γονείς κλπ εφόσον δεν έχουν δυνατότητα αυτοδιατροφής, στο βαθμό που εξαρτώνται και βαρύνουν οικονομικά τον οφειλέτη (βλ. αρθ. 1485 επ. ΑΚ). Η έκθεση υπολογισμού των ευλόγων δαπανών διαβίωσης και της μεθοδολογίας υπολογισμού της ΕΛΣΤΑΤ, στην οποία παραπέμπει το αρθ. 8 παρ. 2 έχει συμβουλευτικό και όχι δεσμευτικό χαρακτήρα για το δικαστήριο.

Β. Η ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 9 ΠΑΡ. 2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΟ Ν. 4336/15

Εφαρμόζεται για τις αιτήσεις που κατατέθηκαν μεταξύ 19-8 και 31-12-15.

Η μοναδική τροποποίηση αφορά τη διανομή του ποσού του ανταλλάγματος που υποχρεούται να καταβάλει ο οφειλέτης για τη διάσωση της κατοικίας του, η οποία ορίζεται να γίνεται συμμετρως μεταξύ των πιστωτών και ισχύει για τις αιτήσεις που κατατέθηκαν μεταξύ 14-8 και 31-12-15. Κατά τα λοιπά ισχύουν οι ρυθμίσεις του προγενέστερου δικαίου, όπως ο υπολογισμός του ανταλλάγματος της διάσωσης με βάση την αντικειμενική αξία της κατοικίας.

B1. Η ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 9 ΠΑΡ. 2 ΜΕΤΑ ΤΟ Ν. 4346/15

Εφαρμόζεται για τις αιτήσεις που κατατέθηκαν μετά τη 1-1-16 σύμφωνα με το αρθ. 14 παρ. 11 ν. 4346/15

Οι διαφοροποιήσεις της νέας ρύθμισης εντοπίζονται: α) στα κριτήρια που θέτει για την ένταξη του οφειλέτη στη ρύθμιση της διάσωσης (εισοδηματικά κλπ), β) στο ανάλλαγμα για τη διάσωση της κατοικίας (ίσο με την εμπορική της αξία μειωμένη κατά τα έξοδα εκτέλεσης), γ) στον τρόπο διανομής του στους πιστωτές, δ) στη δυνατότητα του οφειλέτη να υποβάλει σχέδιο αποπληρωμής του ποσού του ανταλλάγματος. Ακόμη, ε) ως προς τη διάσωση της δυνητικής κατοικίας, καταργήθηκε η απαγόρευση, του να μη διαθέτει η σύζυγος του οφειλέτη ακίνητο που να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κύρια κατοικία τους. Συνεπώς για τις μετά τη 1-1-16 αιτήσεις ο οφειλέτη μπορεί να διασώσει τη δυνητική του κατοικία έστω και αν η σύζυγός του διαθέτει άλλο ακίνητο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κύρια κατοικία τους. Η κατάργηση δεν καταλαμβάνει τις αιτήσεις που είχαν κατατεθεί πριν τη 1-1-16 (έναρξη ισχύος του ν. 4346/15), ενόψει και της μεταβατικής του διάταξης που απαγορεύει την αναδρομική εφαρμογή των διατάξεών του.

β) ΚΡΙΤΗΡΙΑ 1. Εισοδηματικά κριτήρια

Διαθέσιμο οικογενειακό εισόδημα μικρότερο του 170% των εύλογων δαπανών διαβίωσης.

α) Διαθέσιμο οικογενειακό εισόδημα: έσοδα οφειλέτη και προστατευόμενων μελών της οικογένειάς από κάθε πηγή μείον οι άμεσοι φόροι, οι εισφορές για κοινωνική

ασφάλιση, η εισφορά αλληλεγγύης κλπ (βλ. για τον προσδιορισμό του την ΥΑ 130377/15).

β) Εύλογες δαπάνες διαβίωσης του οφειλέτη και της οικογένειάς του, όπως προσδιορίζονται στα αρθ. 5 παρ. 3 και 8 παρ. 2.

Για τον προσδιορισμό των δύο αυτών οικονομικών μεγεθών ισχύει ό,τι λέχθηκε παραπάνω στα πλαίσια της ρύθμισης του αρθ. 8 παρ. 2, οπότε δε χρειάζεται νέος προσδιορισμός τους στην απόφαση (και την αίτηση).

2. Αντικειμενική αξία της κατοικίας:

Τα προβλεπόμενα όρια είναι χαμηλότερα σε σχέση με το προγενέστερο δίκαιο, και συγκεκριμένα για άγαμο 180.000 ευρώ + 40.000 ευρώ για έγγαμο + 20.000 ευρώ για κάθε παιδί μέχρι τα τρία.

3. Συνεργάσιμος δανειολήπτης

Θεσπίζεται ως υποχρεωτικό προαπαιτούμενο ο χαρακτηρισμός του οφειλέτη ως «συνεργάσιμου δανειολήπτη», σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας. Ο οφειλέτης πρέπει να συμμετέχει ενεργά στη θεσπιζόμενη από τον Κώδικα Δεοντολογίας διαδικασία ώστε να εξασφαλίσει το χαρακτηρισμό του ως «συνεργάσιμου δανειολήπτη», και να εντάξει στη ρύθμιση της διάσωσης την κύρια κατοικία του. Όμως δεν απαιτείται και να συμφωνήσει ο οφειλέτης με την πρόταση του πιστωτή του, αρκεί η συμμετοχή του στη διαδικασία εξεύρεσης λύσης προς διευθέτηση του χρέους (βλ. και σε Βενιέρη-Κατσά εκδ. 3η σελ. 637 και εισήγηση Αρβανιτίδη στο σεμινάριο της ΕΣΔ της 3-4/11/15). Συνεπώς η ενδεχόμενη άρνησή του στην προτεινόμενη από την τράπεζα λύση δεν έχει συνέπειες.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας δεν καταλαμβάνει άλλους πιστωτές πλην των τραπεζών, ούτε τα δάνεια από τράπεζες των οποίων οι συμβάσεις έχουν καταγγελθεί.

Εφόσον εισάγεται ως προϋπόθεση της ένταξης στη ρύθμιση της διάσωσης της κύριας κατοικίας του οφειλέτη, ο χαρακτηρισμός του ως συνεργάσιμου δανειολήπτη, θα πρέπει να αναφέρεται στην αίτηση ότι ήταν συνεργάσιμος όποτε του ζητήθηκε από τους πιστωτές του πιστωτικά ιδρύματα, οι οποίοι και θα πρέπει να αποδείξουν το αντίθετο. Δεν αρκεί όμως για το σχηματισμό δικανικής πεποίθησης το σχετικό

πιστοποιητικό της τράπεζας, το οποίο δε δεσμεύει το δικαστήριο. Αν είναι ή όχι συνεργάσιμος δανειολήπτης θα αποδειχθεί, επί αμφισβήτησης, από το σύνολο των αποδείξεων. Έτσι μπορεί να κριθεί ότι η ανταπόκριση στην πρόσκληση για ενημέρωση της μεταβολής της οικονομικής του κατάστασης μετά την προθεσμία των 15 ημερών, ή και η παράληψη ακόμη της ενημέρωσης επουσιώδους όμως μεταβολής (τέτοιας, δηλαδή που δεν θα στοιχειοθετούσε ανειλικρίνεια κατά το αρθ. 10 του νόμου) δεν τον καθιστά μη συνεργάσιμο.

Σημειωτέον ότι ο Κώδικας Δεοντολογίας εφαρμόζεται από 1-1-16, χρόνο από τον οποίο οι τράπεζες μπορούν να προσφύγουν στην προβλεπόμενη στον κώδικα αυτό διαδικασία για διευθέτηση της οφειλής.

ΠΟΣΟ ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Η διάταξη του αρθ. 9 παρ. 2 ορίζει ότι, «Το σχέδιο διευθέτησης οφειλών θα προβλέπει ότι ο οφειλέτης θα καταβάλλει το μέγιστο της δυνατότητας αποπληρωμής του και ότι καταβάλλει ποσό τέτοιο ώστε οι πιστωτές του δεν θα βρεθούν, χωρίς τη συναίνεσή τους, σε χειρότερη οικονομική θέση από αυτήν στην οποία θα βρίσκονταν σε περίπτωση αναγκαστικής εκτέλεσης».

Κατά την αιτιολογική έκθεση «Ειδική μέριμνα λαμβάνεται ώστε να μην βλάπτονται τα συμφέροντα των πιστωτών, καθώς τίθεται ως βάση του ποσού που θα λάβουν δύναμει του σχεδίου ρύθμισης το ποσό το οποίο θα ελάμβαναν σε περίπτωση αναγκαστικής εκτέλεσης της κύριας κατοικίας του οφειλέτη.».

Από τη διατύπωση της διάταξης αυτής σε συνδυασμό και με την αιτιολογική έκθεση σαφώς προκύπτει ότι το ποσό που τελικά θα επιβαρυνθεί ο οφειλέτης για τη διάσωση της κατοικίας του είναι αυτό που θα απέδιδε ένας αναγκαστικός πλειστηριασμός του ακινήτου της κατοικίας, δηλαδή το ποσό που θα επιτυγχανόταν από την αναγκαστική εκποίηση μείον τις δαπάνες εκτέλεσης. Το ποσό αυτό αποτελεί υποχρεωτικό αντάλλαγμα, το οποίο ο οφειλέτης θα πληρωθεί οπωσδήποτε ανεξάρτητα από την οικονομική του δυνατότητα. Αυτό υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι τα χρέη του, που απομένουν μετά την αφαίρεση του ποσού των καταβολών επί τριετία του αρθ. 8 παρ. 2 υπερβαίνουν το ποσό αυτό. Γιατί

διαφορετικά θα κληθεί να καταβάλει ποσό ίσο με το υπόλοιπο των χρεών του, τα οποία και θα εξοφλήσει πλήρως.

Η ρύθμιση αυτή είναι συνεπής με το πνεύμα του νόμου, κατά το οποίο η διάσωση του ακινήτου της κατοικίας παρέχεται έναντι ανταλλάγματος, που αποτελεί ένα είδος αναχρηματοδότησης του οφειλέτη και μάλιστα έντοκης. Συνεπώς το αντίτιμο της διάσωσης δεν μπορεί παρά να συνδέεται με την αξία του ακινήτου όπως και κατά το προγενέστερο δίκαιο (85%, 80% εμπορικής ή αντικειμενικής αξίας γίνεται δεκτό ως υποχρεωτικό ανάλλαγμα και κατά την μάλλον κρατούσα άποψη στη νομολογία και τη θεωρία υπό τους ν. 3869/10 και 4161/13, βλ. ενδεικτικά ΜΠΡΘεσ/κης 17753/2012, ΜΠΣυρ 110/15, ΜΠΚαβ 194/15, ΜΠΡΠρεβ 48/2013 ΕιρΠατρ 407/13, 287/14, ΕιρΑθ 181/2013, ΕιρΕυρ 9/15, ΕιρΘηβ 3/13, ΕιρΓιαν 31/13, Κρητικό εκδ. 3^η, σελ. 337 και παρατηρήσεις του κάτω από τις ΕιρΙλίου 211/14 ΕφΑΔ 2015-468 και ΕιρΑθ 186/12 ΕφΑΔ 2013-171, αντιθ. Βενιέρης-Κατσάς εκδ. 3^η σελ. 612 επ με παραπομπές στη νομολογία).

Η εκτίμηση του ποσού αυτού θα γίνει κατ' αρχάς, κατά τα οριζόμενα στην 54/15 απόφαση της ΤτΕ, δηλαδή από εκτιμητή που θα ορίσει ο πιστωτής με την μεγαλύτερη εξασφαλισμένη απαίτηση, ή και από πιστοποιημένο εκτιμητή που μπορεί να ορίσει ο οφειλέτη ή ακόμη απ' αυτόν που θα ορίσει το δικαστήριο. Οι εκτιμητές αυτοί θα προσδιορίσουν το ποσό αποπληρωμής αφού λάβουν υπόψη την τιμή πρώτης προσφοράς κατά τα αρθ. 954 παρ. και 993 παρ. 2 ΚΠολΔ (2/3 της εμπορικής αξίας του ακινήτου ή και υψηλότερη), καθώς και τα έξοδα της εκτέλεσης με βάση τους σχετικούς πίνακες των δικαστικών επιμελητών και του υπαλλήλου της εκτέλεσης. Οι εκτιμήσεις αυτές δεν είναι δεσμευτικές για το δικαστήριο αλλά αξιολογούνται ελεύθερα (βλ. και την 54/15 απόφαση της ΤτΕ), η δε κρίση θα σχηματιστεί από το σύνολο των αποδεικτικών μέσων που θα προσκομιστούν (πχ εκτίμηση μεσίτη, αγγελίες σε εφημερίδες ή στο διαδίκτυο κλπ). Έτσι το δικαστήριο με βάση το σύνολο των αποδείξεων θα ορίσει το ποσό του ανταλλάγματος, που θα πρέπει να καταβάλει ο οφειλέτης για τη διάσωση της κατοικίας του, ίσο με την εμπορική αξία της κατοικίας ή 2/3 αυτής, εφόσον κριθεί ότι λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του ακινήτου, των συνθηκών της αγοράς κλπ, δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί μεγαλύτερη τιμή σε περίπτωση αναγκαστικής εκτέλεσης, μειωμένο κατά τα έξοδα της εκτέλεσης.

Με την 54/15 απόφαση της ΤτΕ ορίζεται και ένα δεύτερο οικονομικό μέγεθος αυτό της «μέγιστης δυνατότητας αποπληρωμής του οφειλέτη». Ο υπολογισμός της γίνεται κατά τα οριζόμενα στην απόφαση αυτή της ΤτΕ και το παράρτημα της, δηλαδή καθορίζεται αφενός από την «τρέχουσα ικανότητα αποπληρωμής», δηλαδή τη διαφορά μεταξύ διαθέσιμου εισοδήματος και ευλόγων δαπανών διαβίωσης και αφετέρου από τη «μελλοντική ικανότητα αποπληρωμής», η οποία προκύπτει από την ενσωμάτωση ανά 5ετία στο ποσό της τρέχουσας ικανότητας αποπληρωμής τιμαριθμικής προσαύξησης ύψους 5% (που μπορεί να είναι μεγαλύτερη ή μικρότερη στις περιπτώσεις που ορίζει η απόφαση της ΤτΕ)

Ποιά είναι η έννοια της διάταξης αυτής.

Θεσπίζεται δυνατότητα του οφειλέτη να ορίσει με το σχέδιο της διάσωσης τις καταβολές που επιθυμεί με βάση τα οικονομικά του δεδομένα, με τις οποίες καταβολές θα γίνει η αποπληρωμή του πιο πάνω ανταλλάγματος της διάσωσης (βλ. για τη θέση αυτή και σε Βενιέρη-Κατσά εκδ. 3η σελ. 642).

Πέντε είναι οι καθοριστικοί παράγοντες της ρύθμισης αυτής.

1. Το ποσό που θα επιτυγχανόταν από την αναγκαστική εκποίηση του ακινήτου της κατοικίας, που αποτελεί το υποχρεωτικό αντάλλαγμα για τη διάσωση.
2. Η διάρκεια της ρύθμισης που θα προκριθεί για το συγκεκριμένο οφειλέτη στα χρονικά όρια που ορίζει ο νόμος.
3. Το ποσό της μηνιαίας υποχρεωτικής δόσης, που προκύπτει από τη διαίρεση των προηγούμενων δύο μεγεθών.
4. Η τρέχουσα ικανότητα αποπληρωμής του οφειλέτη, που ταυτίζεται με το ποσό που ορίστηκε ως μηνιαία δόση στα πλαίσια της ρύθμισης του αρθ. 8 παρ. 2, δηλαδή διαθέσιμο εισόδημα μείον εύλογες δαπάνες διαβίωσης.
5. Η μελλοντική ικανότητα αποπληρωμής του οφειλέτη, η οποία θα προκύψει από τις αποδείξεις και συγκεκριμένα από το επάγγελμα, τις πηγές εισοδήματος, την ηλικία, τις οικογενειακές υποχρεώσεις κλπ του συγκεκριμένου οφειλέτη, με δύο βασικούς προσδιοριστικούς της βελτίωσής της

παράγοντες, την αύξηση των εισοδημάτων ή τη μείωση των δαπανών.

Ο οφειλέτης για να αξιοποιήσει τη δυνατότητα που του παρέχει η διάταξη αυτή να προσδιορίσει εκείνος τον τρόπο εκπλήρωσης της επιβαλλόμενης από το νόμο πρόσθετης υποχρέωσης (χρέους) για τη διάσωση της κατοικίας του, θα πρέπει, α) να προτείνει μηνιαία δόση τέτοια που να μην αφίσταται σημαντικά απ' αυτή της υποχρεωτικής δόσης και β) να επικαλεσθεί και αποδείξει μελλοντική ικανότητα αποπληρωμής τέτοια που να μπορεί να καλύψει τη διαφορά στα χρονικά όρια της διάρκειας της ρύθμισης.

Συνεπώς η ευχέρεια αυτή μικρή πρακτική αξία θα έχει. Και αυτό, γιατί όσο μεγαλύτερη είναι η διαφορά μεταξύ προτεινόμενου ποσού και αυτού της υποχρεωτικής δόσης τόσο δυσκολότερη θα είναι η δυνατότητα κάλυψής της με τις μελλοντικές καταβολές. Εκτός αυτού το δικαστήριο δεσμεύεται ως προς την τρέχουσα μέγιστη ικανότητα αποπληρωμής με το ποσό που έχει ήδη δεχθεί στα πλαίσια της ρύθμισης για καταβολές του αρθ. 8 παρ. 2, που ταυτίζεται επίσης μ' αυτό της διαφοράς των δύο μεγεθών (διαθέσιμο εισόδημα και εύλογες δαπάνες διαβίωσης) της 2ης προϋπόθεσης για ένταξη στη ρύθμιση της διάσωσης. Ακόμη ο οφειλέτης θα πρέπει να αποδείξει την αύξηση της μελλοντικής μέγιστης ικανότητας αποπληρωμής και μάλιστα στο βαθμό που θα καθιστά εφικτή την τήρηση της ρύθμισης. Θα πρέπει δηλαδή να αποδείξει γεγονότα τέτοια που δικαιολογούν τη μελλοντική αύξηση (μετά 5,10 ή 15 χρόνια) των εισοδημάτων του ή μείωση των εξόδων του (πχ αύξηση των αποδοχών του, μείωση των δαπανών λόγω ενηλικίωσης των παιδιών, ή ολοκλήρωση των σπουδών τους, ή αποπληρωμής δανείου συζύγου κλπ). Συνεπώς η πρακτική αξία της ρύθμισης αυτής είναι πολύ μικρή αν όχι ασήμαντη, αφού με τα σημερινά οικονομικά δεδομένα είναι σχεδόν αδύνατο να μπορεί ένας υπερχρεωμένος οφειλέτης με αποδεδειγμένη αδυναμία πληρωμών να αποδείξει ότι στο μέλλον θα αυξηθεί η μέγιστη ικανότητά του αποπληρωμής σε βαθμό που να μπορεί να ανταποκριθεί στην καταβολή μεγαλύτερου ποσού μηνιαίας δόσης για τη διάσωση της κατοικίας του. Και αν ακόμη δεχθούμε την τιμαριθμική αύξηση του 5% της ΤτΕ, η ελάφρυνση είναι ασήμαντη. Πχ επί μηνιαίας δόσης 300 ευρώ με βάση το υποχρεωτικό ποσό (πχ 72.000) και τη διάρκεια της ρύθμισης (20 χρόνια ή 240 μήνες), ο οφειλέτης για να εκπληρώσει τη ρύθμιση θα

πρέπει να ξεκινήσει με μηνιαία δόση 280 περίπου ευρώ, δηλαδή η μηνιαία ελάφρυνσή του την 1η 5ετία θα είναι μόλις 20 ευρώ και τη 2η μόλις 6 ευρώ.

Συνεπώς κατά κανόνα το δικαστήριο, (το οποίο δε δεσμεύεται από το σχέδιο διάσωσης του οφειλέτη), θα οδηγηθεί σε ρύθμιση που θα επιβάλλει στον οφειλέτη την υποχρεωτική δόση (βλ. παραπάνω), αφού προηγουμένως αποφανθεί αρνητικά για την πρότασή του για διαφορετικό τρόπο εκπλήρωσης της υποχρέωσης, δοθέντος ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποδειχθεί τέτοια δυνατότητα του οφειλέτη. Θα αποφανθεί δηλαδή ότι δεν αποδείχθηκε τρέχουσα και μελλοντική ικανότητα αποπληρωμής τέτοια, από την οποία να προκύπτει με βεβαιότητα ότι θα εκπληρώσει με τον προτεινόμενο απ' αυτόν τρόπο την υποχρέωσή του αποπληρωμής του υποχρεωτικού ανταλλάγματος για τη διάσωση της κατοικίας, στα χρονικά πλαίσια διάρκειας της ρύθμισης, που θα ορίσει (βλ. σχέδιο απόφασης ως προς τη διάταξη για τη διάσωση της κατοικίας).

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Στη νέα διάταξη του αρθ. 9 παρ 2 μετά τους ν. 4336 και 4346/15 έχει παραληφθεί η πρόβλεψη της δυνατότητας για χορήγηση περιόδου χάριτος. Αυτό, προφανώς, οφείλεται σε παραδρομή αφού έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το όλο πνεύμα και το σκοπό των ρυθμίσεων του νόμου και ειδικά αυτής της διάταξης του αρθ. 8 παρ. 2, που προβλέπει τον ορισμό μηνιαίων καταβολών με βάση τα εισοδήματα και τις ανάγκες του οφειλέτη. Και αυτό γιατί, εφόσον συμπέσουν οι δύο ρυθμίσεις για μηνιαίες καταβολές, αυτές δηλαδή των αρθ. 8 παρ. 2 και 9 παρ. 2, ο οφειλέτης θα κληθεί να καταβάλει κατά την πρώτη 3ετία, που θα λειτουργήσουν παράλληλα, ποσά σημαντικά μεγαλύτερα αυτών που δύναται με βάση τα εισοδήματα και τις ανάγκες του, που αποτελούν και τα κριτήρια για τον ορισμό του ποσού των καταβολών της ρύθμισης της 8 παρ. 2, γεγονός που οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην έκπτωση του, αντί της επιδιωκόμενης απαλλαγής του. Γι' αυτό, η παράλειψη θα πρέπει να καλυφθεί ερμηνευτικά με βάση το πνεύμα των ρυθμίσεων του νόμου για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου μέσω αυτών σκοπού του. Εφόσον η εκπλήρωση της ρύθμισης του αρθ. 8 παρ. 2 εξαρτάται κατά το νόμο από τα εισοδηματικά κριτήρια που θεσπίζει η διάταξη αυτή, η δε πραγμάτωσή

της είναι αδύνατη εφόσον λειτουργήσει παράλληλα με τη ρύθμιση του αρθ. 9 παρ. 2, αφού ανατρέπεται πλήρως η βάση της για τον ορισμό των δόσεων, δηλαδή η τρέχουσα ικανότητα αποπληρωμής του οφειλέτη, όπως αυτή κρίθηκε με βάση τα εισοδηματικά κριτήρια της διάταξης, θα πρέπει κατά λογική ακολουθία η δεύτερη ρύθμιση να έπεται της πρώτης. Αυτό μπορεί να συμβεί με τη χορήγηση ισόχρονης της πρώτης ρύθμισης περιόδου χάριτος ώστε να μη συμπέσουν οι δύο ρυθμίσεις, όπως ρητά προβλεπόταν από το προγενέστερο δίκαιο και έγινε δεκτό υπό την ισχύ του από τη νομολογία **(βλ. την ΕιρΠατρ 350/16)**. Να σημειωθεί ότι περίοδος χάριτος επιβάλλεται να ορίζεται και επί μηδενικών καταβολών στα πλαίσια της ρύθμισης του αρθ. 8 παρ. 2, διαφορετικά είναι βέβαιο ότι ο οφειλέτης δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις καταβολές για τη διάσωση της κατοικίας του με αποτέλεσμα να καταγγεληθεί αυτή από τους πιστωτές.

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΡΥΘΜΙΣΗΣ

Σύμφωνα με τη διάταξη του αρθ. 9 παρ. 3, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή της με το ν. 4336/15, « Η μη τήρηση από τον οφειλέτη των υποχρεώσεων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή της παραγράφου αυτής, επιτρέπει στον πιστωτή να κινησει διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη και της μοναδικής κατοικίας του. Καταγγελία της ρύθμισης της παραγράφου 2 επιτρέπεται εφόσον ο οφειλέτης καθυστερεί υπαιτίως την καταβολή τεσσάρων διαδοχικών μηνιαίων δόσεων ετησίως ή καθυστερεί την καταβολή δόσεων της ρύθμισης, έτσι το συνολικό ύψος του ποσού σε καθυστέρηση να υπερβαίνει αθροιστικώς την αξία τεσσάρων (4) μηνιαίων δόσεων ετησίως. Για τον υπολογισμό του έτους στο προηγούμενο εδάφιο λαμβάνεται ως αφετηρία ο χρόνος έκδοσης της αποφάσεως που διατάσσει την καταβολή των δόσεων κατά το παρόν άρθρο».

Η διατύπωση της διάταξης είναι ασαφής ως προς τις προϋποθέσεις της καταγγελίας και ειδικότερα με τη χρήση της λέξης «ετησίως», (βλ. επίσης και αρθ. 5 παρ. 4 μετά το ν. 4346/15 επί προσωρινών δόσεων).

Κατά τη διατύπωση αυτή αν κάποιος καθυστερεί κάθε έτος λιγότερες των 4 μηνιαίων δόσεων δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της καταγγελίας, συνεπώς μπορεί να

καθυστερεί χωρίς συνέπειες πχ 3 δόσεις το χρόνο επί 20 χρόνια η ρύθμιση ίσον 60 δόσεις επί 300 πχ ευρώ η δόση 18.000 ευρώ. Του δίνεται δηλαδή η δυνατότητα να πληρώσει μικρότερο ποσό απ' αυτό που ορίστηκε με την απόφαση και να διασώσει την κατοικία του. Η ρύθμιση αυτή συγκρούεται εμφανώς μ' αυτή της ίδιας διάταξης, που ορίζει ως προϋπόθεση της διάσωσης της κατοικίας την πλήρη τήρηση της ρύθμισης που όρισε το δικαστήριο ως προς το καταβλητέο ποσό μηνιαίων δόσεων και τον χρόνο της. Ερμηνευτικά θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι 4 καθυστερημένες δόσεις μπορούν να συμπληρωθούν και σε διάστημα μεγαλύτερο του έτους. Η έννοια, λοιπόν, της διάταξης είναι να καθυστερεί ο οφειλέτης 4 δόσεις με τη συμπλήρωση ενός έτους ρύθμισης, οποτεδήποτε και αν συμβεί αυτό, δηλαδή κατά τη διάρκεια του 1ου ή του τελευταίου έτους της ρύθμισης. **Το ίδιο θα πρέπει να γίνει δεκτό και στην ανάλογη περίπτωση της διάταξης του αρθ. 5 παρ. 4 όπως ισχύει μετά το ν. 4346/15.**

Επίσης προβληματική είναι η ρύθμιση και ως προς την αφετηρία για τον υπολογισμό του έτους, που ορίζεται ο χρόνος έκδοσης της απόφασης που διατάσσει την καταβολή των δόσεων του αρθ. 9 παρ. 2. Ορθότερο συνεπώς είναι να δεχθούμε ως αφετηρία για τον υπολογισμό του έτους το χρονικό σημείο που ορίζει η απόφαση για την έναρξη των καταβολών του αρθ. 9 παρ. 2.

6. Ειδικά θέματα

I. Έλεγχος αμφισβητούμενων απαιτήσεων.

II. Η επικαιροποίηση κατά το ν. 4336/15

III. Η μεταρρύθμιση της απόφασης για εξαίρεση από την εκποίηση της κύριας κατοικίας.

I. Έλεγχος αμφισβητούμενων απαιτήσεων

Εφόσον αμφισβητείται απαίτηση από τον οφειλέτη ή πιστωτή ως προς την ύπαρξή της ή το ύψος της το δικαστήριο οφείλει να ελέγξει ως προδικαστικό ζήτημα την ύπαρξη της αμφισβητούμενης αυτής απαίτησης κατ' αρθ. 8 παρ. 1 ν. 3869/10, προκειμένου να αποφανθεί αν θα ενταχθεί ή όχι στη ρύθμιση και σε ποιο ύψος, έλεγχος ο οποίος θα γίνει με την ίδια διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας. Προϋπόθεση βέβαια ενός τέτοιου ελέγχου είναι να μην έχει κριθεί τελεσίδικα από το αρμόδιο δικαστήριο, οπότε θα δεσμεύεται το δικαστήριο της ρύθμισης, λόγω του δεδεδειμένου. Εφόσον δεν υπάρχει αμφισβήτηση για την ύπαρξη και το ύψος κάποιας απαίτησης το δικαστήριο δεν

μπορεί να προβεί αυτεπάγγελτα στον έλεγχο του ύψους της απαίτησης, όπως σαφώς συνάγεται από τη διάταξη του αρθ. 8 παρ. 1 του νόμου, σύμφωνα με την οποία «...το Δικαστήριο ελέγχει την ύπαρξη των αμφισβητούμενων απαιτήσεων ...», δηλαδή πρέπει να υπάρχει αμφισβήτηση για την ύπαρξη και το ύψος της απαίτησης, η οποία μπορεί να προκύψει από τον οφειλέτη ή τους πιστωτές.

Τέτοια περίπτωση αμφισβητούμενης απαίτησης αντιμετώπισε η ΕιρΠατρ 444/15 επί απώλειας πιστωτικής κάρτας. Επίσης μπορεί να προκύψει και επί δάνειου με ρήτρα σε ελβετικό φράγκο και από ανατροπή σύμβασης πώλησης αυτοκινήτου με παρακράτηση της κυριότητας μετά από υπαναχώρηση του πιστωτή (βλ. σχετική εισήγηση στην ημερίδα των δικηγορικών συλλόγων Ηλείας και Αμαλιάδας της 6-6-15).

Η επαλήθευση της απαίτησης έχει πάντοτε προσωρινό χαρακτήρα, όμως το δικαστήριο πρέπει να σχηματίσει πλήρη δικανική πεποίθηση.

Εάν η τελεσίδικη κρίση του αρμόδιου δικαστηρίου είναι διαφορετική χωρεί υποκατάσταση κατ' αρθ. 8 παρ. 2 σε συνδυασμό με το αρθ. 904 ΑΚ.

Το ειρηνοδικείο μπορεί να διατάξει την κατάθεση στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων των χρηματικών διανομών που αντιστοιχούν σε αμφισβητούμενη απαίτηση, την οποία εντάσσει στη ρύθμιση, μέχρι την επαλήθευσή της με τελεσίδικη δικαστική απόφαση (βλ. και σε Κρητικό εκδ 3^η σελ. 264).

II. Επικαιροποίηση

Με το άρθρο 2 «Μεταβατικές διατάξεις» του ν. 4336/15 επιβλήθηκε στον οφειλέτη η υποχρέωση επικαιροποίησης εντός ορισμένης προθεσμίας των στοιχείων που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 4 του ν. 3869/2010. Παράλληλα, εκδόθηκαν οι 7534/15 και 89/86 ΥΑ, ως προς τα έγγραφα που έπρεπε να προσκομίσει ο οφειλέτης.

Ήδη η σχετική διαδικασία, η οποία αφορούσε τις εκκρεμείς τότε αιτήσεις, έχει ολοκληρωθεί στις γραμματείες των ειρηνοδικείων με την πάροδο του χρόνου, που ορίστηκε.

Αν ο οφειλέτης παρέβη την υποχρέωση για επικαιροποίηση ή ήταν ελλιπής οι πιστωτές ενδέχεται να προβάλουν την παράβαση, ζητώντας την απόρριψη της αίτησης λόγω παράβασης του καθήκοντος για ειλικρινή δήλωση του οφειλέτη. Με τη μεταβατική διάταξη καθιερώνεται τεκμήριο ανειλικρίνειας, το οποίο είναι μαχητό και ο οφειλέτης μπορεί να το ανατρέψει και να ανταποδείξει ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του, ότι δηλαδή από

δικαιολογημένη αιτία (έλλειψη υπαιτιότητας) δεν προέβη στην επικαιροποίηση έχοντας το βάρος της απόδειξης.

Το ζήτημα, επομένως είναι η έκταση του ελέγχου από το δικαστήριο και οι προϋποθέσεις επέλευσης των συνεπειών του νόμου.

Το δικαστήριο στο σχηματισμό της κρίσης του για το αν η παράλειψη επικαιροποίησης στοιχειοθετεί ή όχι παράβαση του καθήκοντος της αλήθειας, θα στηριχθεί :

α) Στο σκοπό της θέσπιση της υποχρέωσης για επικαιροποίηση, η οποία βασικά απέβλεπε στην προάσπιση των συμφερόντων των πιστωτών για αύξηση των μηνιαίων δόσεων που ορίστηκαν με την προσωρινή διαταγή αφού τα νέα στοιχεία ενδέχεται να δικαιολογούν την τροποποίησή της. Πράγματι, λόγω του ορισμού μακρινών δικασίμων και της μακράς διάρκειας ισχύος των προσωρινών διαταγών, τα στοιχεία του φακέλου που προσκομίστηκαν με την κατάθεση της αίτησης ή κατά την 1^η συζήτηση που χορηγήθηκε η προσωρινή διαταγή, είναι επισφαλής αφού έχει διαρρεύσει πολύς χρόνος και ενδεχομένως να έχουν συμβεί γεγονότα που έχουν αλλάξει την οικογενειακή και εισοδηματική κατάσταση του οφειλέτη και της συζύγου του, η οποία να είναι σημαντική για το περιεχόμενο της ρύθμισης επί της προσωρινής διαταγής. Σκοπός, λοιπόν, της ρύθμισης της επικαιροποίησης είναι η άσκηση πίεσης στον οφειλέτη προκειμένου να εισφέρει έγκαιρα στη διαδικασία τα στοιχεία εκείνα που ανάγονται στη σφαίρα των δραστηριοτήτων του και δεν είναι γνωστά στους πιστωτές του, αφού δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σ' αυτά, τα οποία όμως είναι κρίσιμα για την ενημέρωση του δικαστηρίου και των πιστωτών, κατά το στάδιο κυρίως της προσωρινής ρύθμισης, που αποτελεί μέρος της οριστικής.

β) Με το σκοπό αυτό της επιβολής της υποχρέωσης για επικαιροποίηση των στοιχείων, συνδέεται η έκτασή της υποχρέωσης ως προς τα έγγραφα στοιχεία που πρέπει να προσκομιστούν, η οποία ουσιαστικά περιορίζεται σε εκείνα που αφορούν στην οικογενειακή κατάσταση του οφειλέτη, στα εισοδήματα αυτού και του συζύγου του, καθώς και στα περιουσιακά στοιχεία που αποφέρουν κάποιο εισόδημα (τα απρόσοδα δεν ενδιαφέρουν την προσωρινή ρύθμιση, αλλά την

οριστική, στα πλαίσια της οποίας θα κριθεί η τύχη τους κατ' αρθ. 9 παρ. 1).

Σημειωτέον ότι, τα επικαιροποιημένα στοιχεία έχουν αξία για την οριστική ρύθμιση μόνο εφόσον η αίτηση πρόκειται να συζητηθεί σε σύντομο χρόνο, διαφορετικά ενδεχομένως να χρειαστεί και νέα επικαιροποίησή τους, αφού ο επαναπροσδιορισμός των υποθέσεων που έχουν λάβει μακρινή δικάσιμο προβλέπεται να γίνει σε βάθος 3ετίας ή και αργότερα. Εξάλλου, Κατά το κατά το στάδιο της κύριας ρύθμισης, η παράλειψη επικαιροποίησης μπορεί να θεραπευτεί με την έγκαιρη και οικειοθελή προσκόμιση των εγγράφων για την περιουσιακή και εισοδηματική κατάσταση του οφειλέτη και της συζύγου, κατά τη συζήτηση της υπόθεσης.

Β) Τέλος η παράλειψη ή πλημμελής επικαιροποίηση θα πρέπει στοιχειοθετεί ουσιαστική παράβαση της υποχρέωσης για ειλικρινή δήλωση, δηλαδή παράβαση τέτοια που δικαιολογεί κατά το νόμο την επέλευση των συνεπειών του αρθ. 10. Συνεπώς επί παραβάσεων που δε καταλαμβάνονται από το νόμο ώστε να στοιχειοθετείται υπαίτια παράβαση του καθήκοντος της αλήθειας, επειδή είναι επουσιώδεις και δε θίγονται τα συμφέροντα των πιστωτών, δεν θα πρέπει καν να αξιολογείται η παράλειψη του οφειλέτη να προσκομίσει το σχετικό στοιχείο.

Ενδεικτικά, επουσιώδης είναι η παράβαση επί παράλειψης ενημέρωσης για την απόκτηση πολύ μικρού εισοδήματος, που δε θα δικαιολογούσε την τροποποίηση της προσωρινής διαταγής. Το ίδιο θα πρέπει να γίνει δεκτό και επί εκπρόθεσμης (πάντως κατά τη συζήτηση) προσκόμισης εγγράφων σχετικά με μη προσοδοφόρο περιουσιακό στοιχείο, αφού η τύχη του θα αποφασιστεί με την οριστική απόφαση ρύθμισης και δεν ενδιαφέρει την προσωρινή διαταγή.

Συμπερασματικά : Η παράβαση θα πρέπει να αναφέρεται σε έγγραφα στοιχεία, απ' αυτά που εμπίπτουν στην υποχρέωση του οφειλέτη να τα προσκομίσει, γιατί συνδέονται με την κρίση για την προσωρινή ρύθμιση (πχ εισοδήματα οφειλέτη). Παράλληλα θα πρέπει να είναι ουσιώδης, πράγμα που συμβαίνει όταν τα νέα στοιχεία δικαιολογούν τη μεταρρύθμιση της προσωρινής διαταγής. Δεν αρκεί όμως αυτό, θα πρέπει συγχρόνως να θίγονται τα συμφέροντα των πιστωτών. Δε θίγονται δε τα συμφέροντα των πιστωτών, παρά το ουσιώδες του έγγραφου στοιχείου, όταν το δικαστήριο

στήριξε σ' αυτό την κρίση του για την οριστική ρύθμιση (στηριζόμενο προφανώς στα νέα στοιχεία) και όρισε μεγαλύτερες μηνιαίες καταβολές αυτών της προσωρινής ρύθμισης για το υπολειπόμενο διάστημα της ρύθμισης. Και αυτό, γιατί, λόγω του συνυπολογισμού των προκαταβολών κατ' αρθ. 9 παρ. 4 ήδη 5 του νόμου, ο οφειλέτης θα υποχρεωθεί να πληρώσει τη διαφορά μέσα σ' ένα έτος και μάλιστα εντόκως. Συνεπώς οι πιστωτές δεν πρόκειται να υποστούν κάποια βλάβη από την παράλειψη. Μόνο αν η οριστική ρύθμιση συμπίπτει αυτή της προσωρινή διαταγής πχ επειδή η αύξηση των εισοδημάτων ήταν προσωρινή οι πιστωτές θα έχουν υποστεί βλάβη λόγω της στέρησης μεγαλύτερων καταβολών από την προσωρινή ρύθμιση.

Αν τελικά αποδειχθεί ότι ο οφειλέτης παρέβη την υποχρέωση για επικαιροποίηση ή ήταν ελλιπής ως προς τα παραπάνω στοιχεία που είναι ουσιώδη και δικαιολογούσαν την τροποποίηση της προσωρινής ρύθμισης υπέρ των πιστωτών, ή επιδρούν στην κύρια ρύθμιση και δε θεραπεύτηκε η παράλειψη κατά τη συζήτηση, παράλληλα δε ο οφειλέτης δεν ανταποδείξει τη συνδρομή σπουδαίου λόγου που αίρει την τεκμαιρόμενη υπαιτιότητά του, το δικαστήριο θα πρέπει να απορρίψει την αίτηση.

III. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

ο νομοθέτης περιέλαβε ειδική διάταξη, αυτήν του αρθ. 8 παρ. 4, για τη δυνατότητα μεταρρύθμισης της δικαστικής ρύθμισης χρεών του άρθρου αυτού. Αντίστοιχη διάταξη δεν περιέλαβε στη ρύθμιση του αρθ. 9 παρ. 2.

Ο λόγος που δεν το έπραξε είναι η έλλειψη αντίστοιχων προϋποθέσεων, αυτών που τον οδήγησαν στη ειδική ρύθμιση του αρθ. 8 παρ. 4. Πράγματι, σε αντίθεση με την τελευταία ρύθμιση του αρθ. 8 παρ. 2 για μηνιαίες δόσεις, τις οποίες καλείται να καταβάλει ο οφειλέτης με βάση τους ευμετάβλητους παράγοντες των εισοδημάτων και των βιοτικών αναγκών του, το αντίτιμο της διάσωσης της κατοικίας προσδιορίστηκε διαχρονικά σε συγκεκριμένο ποσό ίσο με το 85% της εμπορικής αξίας της κατοικίας αρχικά, το 80% της αντικειμενικής της αξίας στη συνέχεια και μ' αυτό της εμπορικής της αξία μειωμένο κατά τα έξοδα της εκτέλεσης με το τελευταίο νομοθέτημα (ν. 4346/15). Το ποσό, επομένως, του αντιτίμου της διάσωσης δε συντρέχει λόγος να αναπροσαρμοστεί, αφού δεν εξαρτάται από τη μεταγενέστερη διαμόρφωση νέων συνθηκών στην εισοδηματική και προσωπική κατάσταση του οφειλέτη, αλλά από την αξία της κατοικίας και μόνο, η δε καταβολή του είναι υποχρεωτική για τον οφειλέτη. Για το λόγο

αυτό ο νομοθέτης παρέλειψε να περιλάβει ειδική διάταξη περί μεταρρύθμισης της απόφασης στη διάταξη περί διάσωσης της κατοικίας του αρθ. 9 παρ. 2, σε αντίθεση με ό,τι έπραξε στη ρύθμιση των μηνιαίων καταβολών του αρθ. 8 παρ. 2, η δε παράλειψή του αυτή σημαίνει αρνητική ρύθμιση. Με βάση τις παραπάνω σκέψεις θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν υπάρχουν περιθώρια για ανάλογη εφαρμογή της διάταξης του αρθ. 8 παρ. 4 και μεταρρύθμιση της απόφασης ως προς το κεφάλαιό της, της εξαίρεσης από την εκποίηση της κύριας κατοικίας του οφειλέτη (βλ. ΕιρΧαν 573/2015 ΝΟΜΟΣ, ΕιρΑΘ 138/13 ΕφΑΔ 2013- 1012 με σύμφωνες παρατηρήσεις Κρητικού και Κρητικός «Ρύθμιση Οφειλών Υπερχρεωμένων Φυσικών Προσώπων», εκδ. 4^η, σελ. 431).

Είναι βέβαια γεγονός ότι η εμπορική αξία της κατοικίας, λόγω της σχετικότητάς της, της διαμόρφωσής της δηλαδή από τους κανόνες προσφοράς και ζήτησης της αγοράς, αλλά και άλλων παραγόντων (πχ ένταξη σε σχέδιο πόλης), υπόκειται σε μεταβολές, όπως και η αντικειμενική αξία, η οποία υπόκειται σε διακυμάνσεις με κανονιστική πράξη της πολιτείας, για φορολογικούς λόγους (βλ. άρθρο 1 του ν. 1078/1980 και 41 Ν. 1249/82).

Το ζήτημα λοιπόν είναι αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις μεταρρύθμισης της απόφασης ως προς τη διάταξή της του αρθ. 9 παρ. 2, της εξαίρεσης από την εκποίηση του ακινήτου της κατοικίας, κατ' εφαρμογή της γενικής διάταξης του αρθ. 758 ΚΠολΔ, εφόσον προκύψουν νέα πραγματικά περιστατικά και μεταβληθούν οι συνθήκες λόγω διακυμάνσεων στη διαδρομή του χρόνου της εμπορικής ή της αντικειμενικής της αξίας, πράγμα πολύ πιθανό αν ληφθεί υπόψη και η μακρά διάρκεια της συγκεκριμένης ρύθμισης που μπορεί να φθάσει, συνυπολογιζομένης και της περιόδου χάριτος, από τα 25 έως τα 40 χρόνια. Στις περιπτώσεις που συντρέχει έννομο συμφέρον για τροποποίηση της ρύθμισης, αυτή δε θα γίνει μια φορά, αλλά πολλές φορές, λόγω της μακράς διάρκειάς της, καθώς και της δυνατότητας κάθε ενδιαφερόμενου διάδικου να τη ζητήσει. Έτσι όμως η ρύθμιση θα υπόκειται σε αλλεπάλληλες ανατροπές ως προς το ποσό των μηνιαίων δόσεων που θα πρέπει να καταβάλει ο οφειλέτης.

Ειδικά επί μεταβολής του νομοθετικού καθεστώτος.

Ο ν. 3869/10 τροποποιήθηκε αρχικά με το ν. 4161/13, στη συνέχεια με το ν. 4336/15 και τέλος με το ν. 4346/15, με αντίστοιχες μεταβολές του ποσού του ανταλλάγματος για τη

διάσωση (85% της εμπορικής αξίας της κατοικίας, 80% της αντικειμενικής αξίας της κατοικίας, ποσό ίσο με την εμπορική αξία μείον τα έξοδα πλειστηριασμού), και του τρόπου διανομή του στους πιστωτές .

Το ζήτημα που τίθεται είναι αν στις παραπάνω περιπτώσεις των αλλεπάλληλων μεταβολών του νομοθετικού καθεστώτος, που διέπει τη ρύθμιση, συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της γενικής διάταξης του αρθ. 758 ΚΠολΔ για μεταρρύθμιση της απόφασης.

Εφόσον γίνει δεκτή η δυνατότητα αυτή, θα οδηγηθούμε σε αλλεπάλληλες τροποποιήσεις της οριστικής δικαστικής ρύθμισης, ως προς το χρόνο των καταβολών της ρύθμισης του αρθ. 9 παρ. 2, ως προς το ποσό των καταβολών, ως προς τον τρόπο διανομής του ποσού των μηνιαίων δόσεων, ακόμη δε και σε ανάκληση της απόφασης περί διάσωσης της κύριας κατοικίας στις περιπτώσεις εκείνες που δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που τάσσει ο ν. 4346/15 με παράλληλη αντικατάσταση της ρύθμισης αυτής απ' αυτή του αρθ. 9 παρ. 1 για εκποίηση του ακινήτου της κατοικίας.

Από την παράθεση των περιπτώσεων αυτών μεταρρύθμισης των οριστικών αποφάσεων ως προς τη ρύθμιση του αρθ. 9 παρ. 2, λόγω πραγματικών μεταβολών της εμπορικής και αντικειμενικής αξία του ακινήτου της κατοικίας, ή προκειμένου να εναρμονιστεί η ρύθμιση στο νέο κάθε φορά νομοθετικό καθεστώς, σαφώς προκύπτει ότι η θετική αντιμετώπιση του ζητήματος θα οδηγήσει στην ανατροπή πληθώρας οριστικών αποφάσεων, αρκετές μάλιστα απ' αυτές ως προς περισσότερες διατάξεις τους. Ακόμη θα επέλθουν ανακατατάξεις και ως προς το μέγεθος της ικανοποίησης των πιστωτών. Εκτός αυτών, η μεταρρύθμιση της ίδιας οριστικής απόφασης μπορεί να γίνει περισσότερες της μια φορές, και με αντίστροφα αποτελέσματα ως προς τον ωφελούμενο κάθε φορά, ανάλογα με ποια συμφέροντα εξυπηρετούνται μετά από κάθε νομοθετική μεταρρύθμιση.

Αν, λοιπόν, γίνει δεκτή η δυνατότητα μεταρρύθμισης των οριστικών αποφάσεων ως προς τη ρύθμιση του αρθ. 9 παρ. 2 κατ' εφαρμογή της γενικής διάταξης του αρθ. 758 ΚΠολΔ, θα διαταραχθεί σε μεγάλο βαθμό η επιβαλλόμενη σταθερότητα του ρυθμιστικού μέτρου και ασφάλεια δικαίου που διέπει τη γενόμενη ρύθμιση (βλ. ΕιρΧαν 573/2015 ΝΟΜΟΣ, παρατηρήσεις Κρητικού κάτω από την ΕιρΑθ 138/13 ΕφΑΔ 2013, επίσης σε Κρητικό «Ρύθμιση Οφειλών Υπερχρεωμένων

Φυσικών Προσώπων», εκδ. 3^η σελ. 346 και εκδ. 4^η σελ. 431 και εισήγηση Γεωργίου Ευστρατιάδη στο σεμινάριο της ΕΣΔ Της 29^{ης}-9-2010), λόγω και της μακράς διάρκειας της ρύθμισης, αφού αυτή θα υπόκεινται σε πολυάριθμες αλληπάλληλες ανατροπές, σε βαθμό που να μη γνωρίζει ο οφειλέτης τι τελικά θα πληρώσει για να πετύχει την απαλλαγή του και τη διάσωση της κατοικίας του, οι δε πιστωτές σε ποιο βαθμό θα ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις τους. Κατόπιν αυτών θα πρέπει να αποκλειστεί στις παραπάνω περιπτώσεις η εφαρμογή της διάταξης του αρθ. 758 ΚΠολΔ.

Επί του ζητήματος της μεταρρύθμισης της απόφασης λόγω νομοθετικής μεταβολής έχουν εκδοθεί οι ΕιρΣερρών 71/13 και ΕιρΚορίνθου 779/13 (ΕφαΔ 2015-469 και 272 με σύμφωνες παρατηρήσεις Κρητικού), με τις οποίες έγιναν δεκτές οι σχετικές αιτήσεις, υπέρ της δυνατότητας δε αυτής τάσσονται και οι Βενιέρης-Κατσάς «Εφαρμογή του Ν 3869/2010 για τα Υπερχρεωμένα Φυσικά Πρόσωπα» εκδ. 3^η σελ. 629 και 677). Και με τις δύο αυτές αποφάσεις μεταρρυθμίστηκαν οριστικές ρυθμίσεις ως προς το κεφάλαιο της διάσωσης της κύριας κατοικίας, ο προσδιορισμός της αξίας της οποίας έγινε με βάση την αντικειμενική, αντί της μεγαλύτερης εμπορική της αξίας που είχε οριστεί με τις προεκδοθείσες αποφάσεις, λόγω της διαφοροποίησης της ρύθμισης του αρθ. 9 παρ, 2 πριν και μετά την ισχύ του ν. 4161/13. Όμως με το ν. 4346/15 διαφοροποιήθηκε και πάλι η ρύθμιση, κατά τα παραπάνω, με αποτέλεσμα κατ' εφαρμογή του αρθ. 758 ΚΠολΔ, μετά ελάχιστο χρόνο οι αποφάσεις αυτές να μπορούν ξανά να μεταρρυθμιστούν με αίτηση των πιστωτών αυτή τη φορά, που έχουν έννομο συμφέρον να ζητήσουν τον ορισμό μεγαλύτερου ποσού καταβολών με βάση την εμπορική αξία της κατοικίας, δηλαδή ουσιαστικά την επαναφορά της αρχικής ρύθμισης, γεγονός που καταδεικνύει την αβεβαιότητα και ανασφάλεια δικαίου που δημιουργείται. Επίσης πρέπει να επισημανθεί ότι μετά τη νομοθετική μεταβολή με το ν. 4346/15 και τη θέσπιση υποχρεωτικού ανταλλάγματος για τη διάσωση της κατοικίας ίσου με την εμπορική της αξία μειωμένη κατά τα έξοδα της αναγκαστικής εκτέλεσης, μπορούν οι πιστωτές να ζητήσουν τη μεταρρύθμιση όλων εκείνων των αποφάσεων, οι οποίες, κατ' αποδοχή της ερμηνευτικής εκδοχής ότι το δικαστήριο μπορεί να ορίσει ποσό μικρότερο του 85 ή 80% της εμπορικής ή αντικειμενικής αξίας της κατοικίας, ακόμη δε και πολύ μικρές καταβολές μέχρι και μηδενικές κατ'

ανάλογη εφαρμογή του αρθ. 8 παρ. 5 του νόμου είχαν ορίσει ως αντάλλαγμα για τη διάσωση ποσό μικρότερο του 85 ή 80% της εμπορικής ή αντικειμενικής αξίας κατοικίας καίτοι τα χρέη υπερέβαιναν το ποσό αυτό. Έτσι θα ζητήσουν τον επαναπροσδιορισμό του ανταλλάγματος της διάσωσης στα επίπεδα που προβλέπονται με τη νέα νομοθετική ρύθμιση. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει ακόμη περισσότερο την αβεβαιότητα και ανασφάλεια δικαίου που δημιουργείται. Ακόμη μετά τη αυστηροποίηση, με το ν. 4346/15 των κριτηρίων ένταξης της κατοικίας του οφειλέτη στη ρύθμιση της διάσωσης, μπορούν οι πιστωτές να ζητήσουν τη μεταρρύθμιση των αποφάσεων στις περιπτώσεις που ο οφειλέτης δεν πληροί τα εισοδηματικά κλπ κριτήρια που θέτει η νέα διάταξη, ώστε να διαταχθεί η εκποίηση της κατ' αρθ. 9 παρ. 1.

Πέραν των παραπάνω και ειδικά ως προς τη νομοθετική μεταβολή που επήλθε με τους ν. 4336/15 και 4346/15, σύμφωνα με την παρ. 5 των μεταβατικών διατάξεων του ν. 4336/15 (ΑΡΘ. 2 ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ Α4) και το αρθ. 14 παρ. 11 του ν. 4346/15, απαγορεύεται σαφώς η αναδρομική ισχύς των διατάξεών τους. Συνεπώς, κατά την άποψή μου, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο που ίσχυε κατά το χρόνο δημοσίευσης της απόφασης, η οποία επομένως και για το λόγο αυτό, δεν μπορεί να ανακληθεί ή μεταρρυθμιστεί κατ' αρθ. 758 ΚΠολΔ ώστε να προσαρμοστεί στο νέο νομοθετικό καθεστώς, το οποίο κατά ρητή νομοθετική πρόβλεψη δεν καταλαμβάνει τις σχέσεις που έχουν οριστικά κριθεί.

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘ. 758 ΚΠΟΛΔ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΕΠΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ

Κατ' εξαίρεση πρέπει να γίνει δεκτή η δυνατότητα μεταρρύθμισης των οριστικών αποφάσεων ως προς τη ρύθμιση του αρθ. 9 παρ. 2 κατ' εφαρμογή της γενικής διάταξης του αρθ. 758 ΚΠολΔ σε ειδικές περιπτώσεις που επιβάλλουν την τροποποίηση της απόφασης(βλ. και σε Κρητικό οπ εκδ. 4^η σελ. 431).

Τέτοιες περιπτώσεις μπορεί να είναι οι ακόλουθες:

1. Επί τροποποίησης της ρύθμισης του αρθ. 8 παρ. 2 του νόμου, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των αρθ. 8 παρ. 4 και

5, ενδέχεται ο επαναπροσδιορισμός των μηνιαίων δόσεων να θίξει το κεφάλαιο της απόφασης, με το οποίο είχε διαταχθεί η εξαίρεση από την εκποίηση της κύριας κατοικίας του (βλ. γι' αυτές ΕιρΠατρ 640- 2014, 147/13 ΤΝΠ-ΝΟΜΟΣ και ΕιρΠατρ 662/15).

2. Άλλη περίπτωση είναι αυτή της ολοκλήρωσης της ρύθμισης του αρθ. 9 παρ. 1 με την εκποίηση περιουσιακού στοιχείου του οφειλέτη που διατάχθηκε και τη διανομή του προϊόντος της στους πιστωτές, μετά την οποία αποπληρώθηκε το χρέος του ή αποπληρώθηκε μέρος του, τέτοιο όμως που το υπόλοιπο είναι μικρότερο αυτού που εντάχθηκε στη ρύθμιση των αρθ. 9 παρ. 2 (βλ. και σε Βενιέρη-Κατσά «Εφαρμογή του Ν 3869/2010 για τα Υπερχρεωμένα Φυσικά Πρόσωπα» εκδ. 3^η σελ. 630).

3. Μια τρίτη περίπτωση είναι αυτή της τελεσιδικίας της απόφασης του αρμόδιου δικαστηρίου αναφορικά με αμφισβητούμενη απαίτηση ή το ύψος της. (βλ. και σε Βενιέρη-Κατσά «Εφαρμογή του Ν 3869/2010 για τα Υπερχρεωμένα Φυσικά Πρόσωπα» εκδ. 3^η σελ. 629).

4. Ακόμη επί συνοφειλετών σ' ολόκληρο, καθένας θα πρέπει να εντάξει στην ατομική του ρύθμιση ολόκληρο το κοινό χρέος. Στην περίπτωση όμως που με τις καταβολές που θα οριστούν στην ατομική ρύθμιση για κάθε συνοφειλέτη υπερκαλύπτεται το κοινό χρέος τότε θα επέλθει εξόφλησή του σε χρόνο μικρότερο αυτού που όρισε το δικαστήριο με τις ατομικές τους ρυθμίσεις των αρθ. 8 και 9 παρ. 2, οπότε και θα πρέπει για το λόγο αυτό να τροποποιηθεί η τελευταία ρύθμιση ως προς τη διάρκειά της και τη διανομή του ποσού της μηνιαίας δόσης στους υπόλοιπους πιστωτές (εφόσον υπάρχουν).

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΜΕ ΤΟΥΣ Ν. 4336 ΚΑΙ 4346/15 - ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΟΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΕΞΑΙΡΟΥΜΕΝΩΝ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΟΓΕΝΕΣΤΕΡΟ ΔΙΚΑΙΟ (Ν. 3869/10 ΚΑΙ 4161/13) ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ .

Κατ' αρχάς, όπως γίνεται δεκτό από τη νομολογία, είναι δυνατή η τροποποίηση της ρύθμισης με την επίκληση της μεταστροφής της νομολογίας και της μεταβολής του νομοθετικού καθεστώτος (ΕφΑθ 1042/72 Νοβ 27-1125. ΕφΙωαν 154/82 Νοβ 30-1294, Μπέης Πολ.Δικ. 1991, αρθ. 758 σελ. 321).

Εφόσον γίνει δεκτή η δυνατότητα μεταρρύθμισης της οριστικής ρύθμισης με την επίκληση της μεταβολής του νομοθετικού καθεστώτος και τροποποιηθούν οι οριστικές αποφάσεις ρύθμισης ώστε να ενταχθούν και οφειλές προς το Δημόσιο κλπ, ή να εξαιρεθούν οφειλές από αδικοπραξία που διαπράχθηκε από βαρεία αμέλεια ή αξιώσεις από διατροφή, ως προς τις οποίες το προγενέστερο δίκαιο περιείχε αντίθετη ρύθμιση (υπέρ αυτής της άποψης Βενιέρης-Κατσάς «Εφαρμογή του Ν 3869/2010 για τα Υπερχρεωμένα Φυσικά Πρόσωπα» εκδ. 3^η σελ. 202), θα πρέπει να ανατραπούν πληθώρα αποφάσεων και μάλιστα στο σύνολό τους, αφού η ενδεχόμενη ένταξη νέου πιστωτή (πχ Δημοσίου κλπ) θα επιφέρει ανακατατάξεις σε όλες τις γενόμενες ρυθμίσεις (πχ ως προς τη ρύθμιση του αρθ. 9 παρ. 2, θα πρέπει να επέλθουν αλλαγές ως προς τον τρόπο διανομής των μηνιαίων δόσεων κλπ). Από τα παραπάνω καθίσταται εμφανές ότι η ενδεχόμενη μεταρρύθμιση της απόφασης για την ένταξη των εξαιρούμενων κατά το προγενέστερο δίκαιο χρεών και αντιστρόφως, θα προκαλέσει σύγχυση και θα διαταραχθεί σε μεγάλο βαθμό η επιβαλλόμενη σταθερότητα και ασφάλεια του ρυθμιστικού μέτρου, γεγονός που αποκλείει την ανάκληση ή μεταρρύθμιση της απόφασης. Εξάλλου, όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με την παρ. 5 των μεταβατικών διατάξεων του ν. 4336/15 (ΑΡΘ. 2 ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ Α4) και το αρθ. 14 παρ. 11 του ν. 4346/15, απαγορεύεται σαφώς η αναδρομική ισχύς των διατάξεών τους. Συνεπώς, κατά την άποψή μου, δεν μπορεί να ανακληθεί ή μεταρρυθμιστεί κατ' αρθ. 758 ΚΠολΔ η οριστική απόφαση που εκδόθηκε κατά το προγενέστερο δίκαιο ώστε να προσαρμοστεί στο νέο νομοθετικό καθεστώς, το οποίο κατά σαφή νομοθετική πρόβλεψη δεν καταλαμβάνει τις σχέσεις που έχουν οριστικά κριθεί.

7. Αίτηση και Απόφαση απαλλαγής επί Μικροοφειλών (αρθ. 5^α ν. 4336/15), (βλ. σχέδια προσωρινής και οριστικής απαλλαγής).

ΣΚΟΠΟΣ

Με την εισαγόμενης με τη διάταξη αυτή διαδικασία προβλέπεται η ταχεία ρύθμιση των μικροοφειλετών με χρέη μέχρι 20.000 ευρώ, με την ολοσχερή διαγραφή των

χρεών τους .

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Για την ένταξη του οφειλέτη στη ρύθμιση της διάταξης αυτής θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά αφενός οι βασικές προϋποθέσεις του αρθ. 1 παρ. 1 (φυσικό πρόσωπο στερούμενο πτωχευτικής ικανότητας, το οποίο έχει περιέλθει χωρίς δόλο σε κατάσταση μόνιμης και γενικής αδυναμίας πληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών του), επίσης τα χρέη θα πρέπει να έχουν τα χαρακτηριστικά που ορίζονται από τις διατάξεις των παρ. 2 και 3 του αρθ. 1, (να μην περιλαμβάνονται στα εξαιρούμενα των ρυθμίσεων του νόμου. Αφετέρου οι ειδικές προϋποθέσεις του αρθ. 5^α (να μη διαθέτει οποιαδήποτε ακίνητη περιουσία κλπ).

- Για τη διαγραφή των χρεών του οφειλέτη απαιτείται ειδικό αίτημα στην αίτησή του, η οποία πέραν του αιτήματος αυτού και των στοιχείων του αρθ. 5^α του νόμου, θα πρέπει να περιέχει και τα στοιχεία της αίτησης του αρθ. 4 παρ. 1 του νόμου πλην εκείνων που δεν προσιδιάζουν στην περίπτωση, (όπως σχέδιο διευθέτησης αφού δεν απαιτείται η τήρηση της προδικασίας του προδικαστικού συμβιβασμού, ή τα εισοδήματα της συζύγου, τα οποία δεν ενδιαφέρουν για την ένταξή του στην ειδική αυτή διαδικασία ρύθμισης και απαλλαγής). Όσον αφορά τα έγγραφα και την υπεύθυνη δήλωση ισχύουν όσα αναφέρονται παραπάνω για την αίτηση του αρθ. 4 παρ. 1.

Διαδικασία: Επί της ειδικής αυτής αίτησης ορίζεται μια δικάσιμος και συγκεκριμένα η πρώτη δικάσιμος της συνήθους αίτησης, αυτή της επικύρωσης του προδικαστικού συμβιβασμού, η οποία επομένως πρέπει να οριστεί εντός δύο μηνών από την κατάθεση της αίτησης. Ως προς το προέλεγχο της αίτησης από τη γραμματεία, τις συνέπειες της κατάθεσής της (παύση της τοκογονίας, αυτοδίκαιη αναστολή του αρθ. 4 παρ. 5 εδ. στ') και τις επιδόσεις (σε πιστωτές, εγγυητή και συνοφειλέτη) ισχύουν τα ίδια όπως επί συνήθους αίτησης (αρθ. 4 και 5 του νόμου).

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ- ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ

Εφόσον αποδειχθεί ότι συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις το δικαστήριο θα εκδώσει απόφαση, με την οποία θα διατάσσει την προσωρινή απαλλαγή του οφειλέτη από τα χρέη του, για χρονικό διάστημα 18 μηνών.

ΕΚΠΤΩΣΗ

1. Το καθεστώς της προσωρινής απαλλαγής αποτελεί το προστάδιο της οριστικής απαλλαγής του. Συνεπώς κατά το 18μηνο της προσωρινής απαλλαγής θα πρέπει να μη συμβούν γεγονότα τέτοια που αναιρούν τις πιο πάνω προϋποθέσεις

που θέτει ο νόμος για την επέλευση της οριστικής απαλλαγής, διαφορετικά δεν θα επέλθει η έννομη συνέπεια της οριστικής απαλλαγής με την πάροδο της 18μηνιας προθεσμίας.

Μπορεί όμως και πριν την πάροδο της προθεσμίας αυτής ο οφειλέτης να εκπέσει από το ειδικό καθεστώς της προσωρινής απαλλαγής.

Αυτό μπορεί να συμβεί μετά από πρωτοβουλία κάποιου πιστωτή και εφόσον μεταβληθεί η περιουσιακή και εισοδηματική του κατάσταση. Δεν αρκεί όμως οποιαδήποτε μεταβολή, αλλά μόνο εκείνη που επιφέρει την άρση των προϋποθέσεων του νόμου για την ένταξη στο ειδικό καθεστώς της προσωρινής απαλλαγής (πχ κτήση ακίνητου περιουσιακού στοιχείου, ή εισοδήματος κλπ, βλ. παραπάνω).

Στο νόμο προβλέπεται και μια ακόμη περίπτωση έκπτωσης του οφειλέτη, αυτή της παράβασης της υποχρέωσης για ενημέρωση φακέλου. Ειδικότερα, η έκπτωσή του μπορεί να επέλθει εφόσον παραλείψει να ενημερώσει το φάκελο για τυχόν μεταβολή της περιουσιακής ή εισοδηματικής του κατάστασης, ή εφόσον η γενόμενη ενημέρωση δεν ήταν ειλικρινής, ακόμη δε αν έγινε εκπρόθεσμα δηλαδή μετά την πάροδο του τριμήνου μέσα στο οποίο συνέβη. Και στην περίπτωση αυτή θα πρέπει η παράβαση να συνδέεται με ουσιώδη μεταβολή, τέτοια δηλαδή που να η δικαιολογεί πλέον την ένταξη του στο ειδικό καθεστώς της προσωρινής απαλλαγής, γιατί δεν συντρέχουν οι πιο πάνω προϋποθέσεις του νόμου και δεν αρκεί μόνο συμπεριφορά αντίθετη με τις επιβαλλόμενες υποχρεώσεις. Αυτό συνάγεται σαφώς από το όλο πνεύμα της διάταξης, αλλά και από το ότι για την έκπτωση της παρ. 3 ο νόμος ρητά απαιτεί η έκπτωση να δικαιολογείται από τη μεταβολή.

Ενόψει των προλεχθέντων η διάταξη της παρ. 2 περί έκπτωσης σε περίπτωση παράβασης της υποχρέωσης για ενημέρωση καθίσταται περιττή, αφού καλύπτει πλήρως από τη ρύθμιση της παρ. 3.

- Η έκπτωση δεν επέρχεται αυτοδίκαια αλλά χρειάζεται να το ζητήσει κάποιος από τους πιστωτές με σχετική αίτηση, που εκδικάζεται από το αρμόδιο ειρηνοδικείο με τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας, η δεν απόφαση υπόκειται σε έφεση. Για την αίτηση έκπτωσης δεν προβλέπεται προθεσμία, όπως στην περίπτωση της έκπτωσης του αρθ. 10 παρ. 1 και 11 παρ. 2. Ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων αυτών δεν είναι δυνατή λόγω της μικρής διάρκειας του καθεστώτος της προσωρινής απαλλαγής. Συνεπώς είναι να δεχθούμε ότι η προθεσμία ταυτίζεται με το 18μηνο της διάρκειας της προσωρινής απαλλαγής, με την οποία και συνδέεται.

-Συνέπεια της έκπτωσης του οφειλέτη από το καθεστώς της προσωρινής απαλλαγής είναι η άρση της αυτοδίκαιης αναστολής των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων.

Μπορεί όμως ο οφειλέτης να υποβάλει νέα αίτηση ένταξης

στις ρυθμίσεις του αρθ. 8 του νόμου, χωρίς τον περιορισμό του αρθ. 8 παρ. 1 εδ. δ', χωρίς δηλαδή να περιμένει την παρέλευση ενός έτους, όπως ρητά ορίζεται στην παρ. 4 του αρθ. 5α.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΛΛΑΓΗ

Κατά τη διάταξη του αρθ. 5α, η προσωρινή απαλλαγή του οφειλέτη χορηγείται για διάστημα δεκαοκτώ (18) μηνών.

Με την πάροδο λοιπόν του χρόνου του 18μήνου επέρχεται εκ του νόμου η διάπλαση της νομικής θέσης του οφειλέτη στην οποία αποσκοπεί, αυτή δηλαδή της οριστικής απαλλαγής από το σύνολο των χρεών του. Συνέπεια της απαλλαγής του οφειλέτη είναι η απόσβεση του συνόλου των χρεών του, που συνιστά περίπτωση άφεση χρέους. Η συνέπεια αυτή, όπως και επί απαλλαγής του αρθ. 11 παρ. 1 του νόμου, καταλαμβάνει τους πιστωτές και τις πιστώσεις που έχουν ενταχθεί στη διαδικασία της ρύθμισης, όχι όμως και εκείνους που δε μετείχαν, πχ επειδή δεν τους κοινοποιήθηκε η αίτηση και το δικαστήριο αγνοούσε την ύπαρξή τους ώστε να διατάξει την ένταξή τους κατ' αρθ. 8 παρ. 1γ' του νόμου (εφόσον βέβαια υπάρχουν περιθώρια, δηλαδή τα χρέη δεν υπερβαίνουν τα 20.000 ευρώ), ως προς τους οποίους δεν αναπτύσσει αποτελέσματα η απαλλαγή του οφειλέτη.

-Η διάταξη αυτή του αρθ. 5α παραπέμπει ρητά ως προς το θέμα της οριστικής απαλλαγής σ' αυτή του αρθ. 11 παρ. 1. Συνεπώς ισχύουν αναλογικά όσα και επί της απαλλαγής του οφειλέτη με την τήρηση των όρων της ρύθμισης του αρθ. 8 του νόμου.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

1. Πάροδος του 18μήνου της προσωρινής απαλλαγής.
2. Μη μεταβολή κατά τη διάρκεια της προσωρινής απαλλαγής των προϋποθέσεων του νόμου, δηλαδή αύξηση των περιουσιακών στοιχείων πέραν των 1.000 ευρώ, διατήρηση των μηδενικών εισοδημάτων και της ιδιότητας του συνεργάσιμου δανειολήπτη.
3. Να μη συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των διατάξεων του αρθ. 939 ΑΚ περί καταδολίευσης των δανειστών. Η επιφύλαξη του νόμου έχει την έννοια ότι η απόσβεση ή άφεση χρεών δεν επηρεάζει το δικαίωμα των πιστωτών να ζητήσουν τη διάρρηξη ενδεχόμενης καταδολιευτικής δικαιοπραξίας (βλ. σε Βενιέρη-Κατσά σελ. 82 με παραπομπές, ο Κρητικός υποστηρίζει ότι θα πρέπει να μην έχει γίνει απαλλοτρίωση ακινήτου κυρίως του οφειλέτη υπό τους όρους της διάταξης αυτής βλ. εκδ. 4^η σελ. 249).

Η οριστική απαλλαγή από το σύνολο των χρεών επέρχεται μεν από την πάροδο του χρόνου του 18μήνου, όμως για

λόγους ασφάλειας δικαίου, όπως και επί της απαλλαγής του αρθ. 11 παρ. 1, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι απαιτείται η έκδοση απόφασης που θα πιστοποιεί (αναγνωριστική) τη συνδρομή των προϋποθέσεων του νόμου και το επελθόν γεγονός της οριστικής απαλλαγής (αντ. Βενιέρης-Κατσάς εκδ. 3^η σελ. 85). Το ότι χρειάζεται η έκδοση σχετικής απόφασης προκύπτει αφενός από τη ρητή παραπομπή στην ανάλογη περίπτωση της διάταξης του αρθ. 11 παρ. 1, και αφετέρου από το ότι υπάρχουν ουσιώδη ζητήματα που καθιστούν αναγκαία την παρέμβαση του δικαστηρίου για τη διερεύνησή τους ώστε να πιστοποιηθεί ότι έχει επέλθει η συνέπεια του νόμου, αυτή δηλαδή της οριστικής απαλλαγής. Τέτοια δε ζητήματα είναι η διερεύνηση της διατήρησης αμετάβλητης της περιουσιακής κατάστασης του οφειλέτη κατά τη διάρκεια του 18μήνου. Έτσι μπορεί να κριθεί ότι επελθούσα μεταβολή στα περιουσιακά στοιχεία δεν είναι τέτοια που να αναιρεί τη συνδρομή της προϋπόθεσης της μη υπέρβασης της αξίας τους των 1.000 ευρώ. Παρόμοια περίπτωση αντιμετώπιση η ΕιρΑγρ 11/2016 ΝΟΜΟΣ στα πλαίσια της προσωρινής απαλλαγής, η οποία έκρινε ότι επιβατικό αυτοκίνητο, της πλήρους κυριότητας του οφειλέτη είχε εμπορική αξία 100 ευρώ, γιατί μπορούσε να δοθεί μόνο για παλαιά σίδερα, η αξία των οποίων ανερχόταν στο ποσό αυτό, επίσης δε ότι είναι συνδικαιούχος με την πατέρα του λογαριασμού, ο οποίος εξυπηρετεί τη σύνταξη του και ουσιαστικά λειτουργεί ως αντιπρόσωπος του πραγματικού δικαιούχου. Ανάλογα ζητήματα μπορούν να προκύψουν και κατά διάρκεια του 18μήνου της προσωρινής απαλλαγής που καθιστούν αναγκαία τη δικαστική διερεύνηση και κρίση.

-Η σχετική διαδικασία προφανώς θα κινηθεί από τον οφειλέτη που έχει έννομο συμφέρον, η δε αίτησή του θα πρέπει να κοινοποιηθεί σε όλους τους πιστωτές που μετέχουν στη διαδικασία, αλλά και στους τυχόν εγγυητές και συνοφειλέτες (βλ. παρακάτω κάτω από το αρθ. 11 για την απαλλαγή με την τήρηση της βασικής ρύθμισης του αρθ. 8 του νόμου) .

Το δικαστήριο για την πιστοποίηση της οριστικής απαλλαγής θα ερευνήσει τη συνδρομή των πιο πάνω προϋποθέσεων που θέτει η διάταξη του αρθ. 5^α, δηλαδή την πάροδο της 18μήνης προθεσμίας από την έκδοση της απόφασης περί προσωρινής απαλλαγής και τη μη μεταβολή των προϋποθέσεων που θέτει η διάταξη αυτή κατά τη διάρκεια της προθεσμίας (αμετάβλητο της περιουσίας, μηδενικά εισοδήματα κλπ).

Για το τελευταίο βέβαια οι πιστωτές μπορούν να ζητήσουν τη έκπτωση του οφειλέτη από το καθεστώς της προσωρινής απαλλαγής (βλ. παραπάνω). Όμως αν δε συμβεί κάτι τέτοιο μπορούν να προβάλουν την ουσιώδη μεταβολή στα πλαίσια της δίκης για την πιστοποίηση της οριστικής απαλλαγής του, οπότε και εφόσον αποδειχθεί θα απορριφθεί η αίτηση περί οριστικής απαλλαγής (περίπτωση μη ευόδωσης

της απαλλαγής ανάλογη αυτής του αρθ. 11 παρ. 1). Να σημειωθεί ότι οι πιστωτές μπορούν να αντιλέξουν στην οριστική απαλλαγή και αν ακόμη δεν ζήτησαν την έκπτωση του οφειλέτη, παρότι συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις της.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΚΟΜΠΟΛΙΤΗΣ